

התוועדות

כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

י"ב תמוז, ה'תשל"ד

יוצא-לאור ליום ההילולא ג' תמוז, ה'תשפ"א

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

בקשר עם יום ההילולא העשרים ושבע

ג' תמוז ה'תשפ"א

ויהי רצון שנלך בדרכיו אשר הורנו נצח סלה ועד

ולזכות השלוחים והשלוחות ויוצאי חלציהם שליט"א

להצלחה רבה ומופלגה במילוי שליחותם הקי

באופן דלמעלה מדרך הטבע בכל פעולותיהם הברוכות והקדושות

לקדש שם ליובאוויטש ושמו הקי של רבינו

ותהי יד השלוחים על העליונה במילוי השליחות בשלימות

מתוך הרחבה אמיתית ונחת חסידותי מיוצ"ח ומתוך בריאות הנכונה

נדפס על ידי ולזכות

הרה"ת ר' אהרן יעקב בן יפה דיסקא וזוגתו מרת שאשא דבורה בת שרה

בנותיהם ובנם

חנה בת שאשא דבורה, ירחמיאל אברהם דוד בן שאשא דבורה,

חי' מושקא בת שאשא דבורה

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

פרוש

להצלחה רבה ומופלגה ולהתברך בכל מילי דמיטב

בכל אשר יפנו ובכל המצטרך בגשמיות וברוחניות

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה. יום הבהיר כ"ח סיון, ה'תשפ"א

שהחיינו וקיימנו והגיענו

הננו שמחים לבשר כי ניתן להשיג את הספר

תורת מנחם כרך עג

הכולל את מאמרי דא"ח ושיחות קודש

מי"ב תמוז ה'תשל"ג

עד ערב ראש השנה ה'תשל"ד

*

כן ניתן להשיג את ע"ב כרכים הראשונים
ואת סדרת ספרי המאמרים תשי"א — תשל"ד

בחנויות הספרים המובחרות

ובחנויות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

www.lahak.org

או בטלפון: בארה"ב 718-604-2610; באה"ק 03-9606-018

בס"ד.

פתח דבר

לקראת יום הגדול והקדוש ג' תמוז, יום ההילולא העשרים ושבע של כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע, הננו מוציאים לאור התוועדות י"ב תמוז ה'תשל"ד, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר כ"ח סיון, ה'תשפ"א (הי' תהא שנת פלאות אראנו), שמונים שנה להצלת כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע מעמק הבכא האירופאי והגעתם צלחה לארצות הברית, ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2021 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ב

בי"ה, כ"ד טבת תשכ"א
ברוקלין.

הנהלת חברת גמילת חסדים
ע"י בית המדרש ליובאוויטש,
במאָנטרעאַל,
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבם מדי טבת, דו"ח מפעולתם במשך שנה שעברה, פעולות הכי חשובות, וכמובן מהפלאות הז"ל, גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות, וגדולה גמ"ח יותר מן הצדקה, אף שהעושה צדקה ומשפט כאילו מלא כל העולם כולו חסד (סוכה מט' סוף ע"ב),

וע"פ מ"ש חבר אני לכל אשר יראוך ולשומרי פקודיך, מצו"פ השתתפותי בקרן שלהם.

ויהי רצון אשר יוסיפו בהאמור כהנה וכהנה, ויעשו בזה מתוך מנוחה שמחה וטוב לבב, וגם זה יקרב היעוד, אפס כי לא יהי בך אביון,

הן בגשם והן ברוח* וכמ"ש לא ילמדו עוד איש את רעהו וגו' כי כולם ידעו אותי וכו' כי מלאה הארץ דעה את ה' וגו'.

ברכת הצלחה ולבשו"ט בכל האמור

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

* עיין רמב"ם בסופו הלכות מלכים, שהטובה תהי' מושפעת הרבה וכו' ולפיכך יהיו ישראל וכו' כי מלאה הארץ דעה, אשר שני הענינים — זבי"ז תלוי.

ב

מצילום האגרת.

הנהלת חברת גמילת חסדים ע"י בית המדרש ליובאוויטש, במאָנטרעאַל: אגרות נוספות אליהם — אג"ק חט"ז אגרת ה'תתקלא. חכ"ב אגרת ח'תקעד. חכ"ד אגרת ט"צב. ט"רמט. חכ"ז אגרת ט'תשצב.

מ"ש חבר אני לכל אשר יראוך ולשומרי פקודיך: תהלים קיט, סג.

היעוד, אפס כי לא יהי בך אביון: פ' ראה טו, ד.

וכמ"ש לא ילמדו עוד... כי כולם ידעו אותי: ירמ' לא, לג.

כי מלאה הארץ דעה את ה' וגו': ישעי' יא, ט.

בס"ד. י"ב תמוז, ה'תשל"ד

(הנחה בלתי מוגה)

השם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלנו. ומדייק בזה בעל המאסר והגאולה בא' ממאמרי הגאולה: שמתחיל בפסוק זה, דהנה הנפש הוא חי בעצם (וכפי שמאריך שם בביאור ענין זה אפילו ביחס לכחות הנפש), וא"כ, מהו אומרו השם נפשנו בחיים, הרי הנפש הוא חי מצד עצמו, ועד שהוא חי בעצם, ומהו פירוש ותוכן הענין שהקב"ה שם את נפשנו (השם דייקא, ולא השומר וכיו"ב) במקום החיים (שזהו בחיים, בי"ת השימוש לתיבת חיים), בדוגמת הלוקח חפץ ושם אותו במקום חדש (לא בהמקום שבו הי' לפני"ז). וגם צריך להבין השייכות להמשך הכתוב, ולא נתן למוט רגלנו, שזה כולל גם שלילת ענין של נטי' (אנבריוגונג) בלבד, מלשון מטה ידו³, והיינו, שגם בנוגע לרגל לא נתן שיהי' הענין דלמוט, התחלת הכפיפה של הרגל בלבד.

ב) וממשיך במאמר⁴, שהספורנו פירש השם נפשנו בחיים, שהחיינו וקיים את בניו בין אוה"ע נגד הטבע, ולא נתן למוט רגלנו, שלא יוכלו ח"ו להדיחנו מעל אלקינו ית'. ובהקדים שיש לפרש ענין זה בכמה אופנים, כמו בכל הענינים שיש בהם פירושים מן הקצה אל הקצה, החל מלמטה מטה ועד לתכלית העילוי. וכמו בנוגע למאמר שכתב בהיותו במאסר, ד"ה מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה⁵ (כמוזכר במאמר שלפנ"ז⁶), ששם מבאר הענין דמן המיצר כפשוטו, כפי שמביא שם כו"כ פסוקים שאמר דוד המלך בהיותו נרדף כו', וכמובן מהמאמר שהכוונה היא למעמד ומצב שהי' בעת המאסר, שהי' זה מיצר כפשוטו, ועד לתכלית השפלות, שהי' יכול להיות עונש של היפך החיים. ולאח"ז הי' הענין דענני במרחב י"ה גם כפשוטו, שזהו ענין השחרור. אבל יש פירוש נוסף בענין המיצר והמרחב, דכיון שכללות סדר

(1) תהלים טו, ט. וראה גם ד"ה זה תשח"י (תו"מ סה"מ תמוז בתחלתו).
(2) מ"ב תמוז תרצ"ד — נדפס בקונטרס (תשי"ב), ולאח"ז בסה"מ קונטרסים ח"ג ע' פ (ג' תמוז ה'שי"ת), ולאח"ז בסה"מ ה'שי"ת ע' 255 ואילך.
(3) בהר כה, לה.
(4) רפ"ב (סה"מ שם ע' 256).
(5) תרפ"ז — נדפס בקונטרס קג (ג' תמוז תשי"ב), ולאח"ז בסה"מ קונטרסים ח"ג ע' צא ואילך. סה"מ תרפ"ז ס"ע קפט ואילך.
(6) ד"ה והנה פרח מטה אהרן דש"פ קרח.

ההשתלשלות נקרא בשם מיצרים וגבולים⁷, ותכלית הכוונה היא להגיע למרחב העצמי, הנה כל זמן שלא מגיעים למרחב העצמי, הרי זה עדיין ענין של מיצר. ועד שמצינו ענין המיצר אפילו בענין של מצוה, ומצוה נעלית ביותר כמצות השופר⁸, שהתחלת התקיעה בפיו הקצר של השופר נקרא ג"כ מן המיצר⁹ (והיינו שבמצוה גופא ישנו גם ענין המיצר שבה, אע"פ שזהו חלק מהמצוה, שלכאורה לא שייך בה התחלקות). ועד"ז ומכ"ש וק"ו שכל זמן שנמצאים בסדר השתלשלות, הרי זה עדיין ענין של מיצר. ומשם באה התפלה ובקשה מן המיצר קראתי גו' בכל השטורעם כמו במיצר כפשוטו. ואדרבה, ע"פ המבואר באגה"ק¹⁰ שכתב רבינו הזקן אחר ביאתו מפ"ב, שכל הקרוב אל ה' ביתר שאת כו' הוא יותר כלא ואין ואפס (ולכן ה' יעקב קטן במאד מאד בעיניו, וכמארז"ל¹¹ שמא יגרום החטא, שנדמה בעיניו שחטא), הרי מובן שנרגש אצלו יותר המיצר שנמצא בו, ולכן, הבקשה והתפלה מן המיצר קראתי י"ה היא אצלו בעומק ובעצמות יותר. ולכן פועלים עי"ז שיהי' ענני במרחב י"ה, כמבואר בכ"מ. ועד"ז מובן בנוגע לדברי הספורנו בפירוש השם נפשנו בחיים, ש"קיים את בניו בין אוה"ע נגד הטבע", שנוסף על הפירוש הפשוט בזה, ישנו גם הפירוש שבענין הטבע נכלל גם תכלית השלימות של הטבע, ועל זה באה ההבטחה והיעוד דהשם נפשנו בחיים, למעלה (ולהיפך) גם משלימות הטבע.

ג) **ויש** לקשר זה עם מ"ש במזמור צ"ה¹² (המזמור של בעל המאסר והגאולה שמתחיל מיום הולדתו בי"ב תמוז¹³) בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני הוי' עושנו, אף שכבר נאמר לפני"ז שהקב"ה הוא בעה"ב על הארץ והים כו"¹⁴. וכדאיתא בפדר"א¹⁵ שאדה"ר אמר לכל הנבראים בואו נשתחוה וגו', והיינו, שאע"פ שהיתה כבר השלימות דעולם על מילואו נברא¹⁶, והי' זה בגן עדן, ובאופן דיצירך בגן עדן מקדם¹⁷,

7) ראה תו"א יתרו עא, ג.
 8) ראה גם המשך תרס"ו בתחלתו, לאחר ההסתלקות — ראה סה"מ י"א ניסן בתחלתו.
 9) ראה ד"ה מן המיצר אעת"ר ותוצ"ו (14) שם ד"ה ("בידו מחקרי ארץ גו' לו הים וגו'").
 10) סה"מ אעת"ר בתחלתו. תוצ"ו ע' 152
 11) ואילך). ועוד.
 12) פרק יא. וראה זהר ח"א רכא, ב. ח"ג קז, ב. תקו"ז תנ"ו (צ, ב). — הובאו בביאור הרד"ל בפרקי דר"א שם.
 13) ברכות ד, א. פרש"י וישלח לב, יא.
 14) פסוק ו.
 15) ראה ב"ר פי"ב, ו. פי"ג, ג. פי"ד, ז.
 16) ע"פ המנהג לומר הקאפיטל תהלים
 17) נוסח ברכת אירוסין ונישואין.

הוספה

בי"ה, כג' תמוז תשי"ח
 ברוקלין

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה' ... שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מאור ליום החמישי, בו כתב אשר נראו מעט הנצנים,

ומובן שאין זה לפי רוחי כלל, שהרי הי' המדובר דאלאי מעט, ודוקא באופן של פס"ד האמור **תפסת מרובה**, וידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שרואים ששנים מבקשים על פערל ובאותה החיות, והשי"ת ממלא בקשתם, כי מבקשים באמת, אלא שהאחד בקש על פעריל (מין קטנית) בזופ (מרק) — ושני לו בקש ע"ד פעריל, בצואר (אבי"ט ומרגליות). והנמשל מובן,

ויהי רצון שכיון שבאים הננו מימי הגאולה יב' ויג' תמוז, גאולת רבנו נשיאנו ראש ישראל, וגופא בתר רישא אזיל, הנה יגאל כאו"א מאתנו בתכ"י מכל ענינים המבלבלים ובנצחון גלוי עליהם הן בגשם והן ברוח, ובתוספת הצלחה בכל עניני בעל הגאולה והשמחה שעיי"ז יתוסף גם בעניניהם הפרטים של המתעסקים והמשתדלים בזה שהרי הא בהא תליא.

בברכה לבשו"ט ולהצלחה.

נראו .. הנצנים: ע"פ שה"ש ב, יב.

שהרי הי' המדובר כו': ראה גם בארוכה שיחת י"ב תמוז תשי"ח (תו"מ התוועדות חכ"ג — תשי"ח ח"ג — ע' 142 ואילך) בענין "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" (ויצא כח, יד), שתכלית הכוונה היא לפעול הענין ד"ופרצת" — ללא הגבלות — בתוך ההגבלה גופא ד"ימה וקדמה גו'".

דאלאי מעט: = ביטול ענין ה"מעט".

תפסת מרובה: ראה ר"ה ד, סע"ב. וש"נ.

פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר .. פערל .. בזופ .. בצואר: ראה גם אג"ק ח"ט אגרת ז'רעט, ובהנשמך בהערות שם. וראה בקשר ל"ופרצת" — אג"ק ח"ח אגרת ו'תתקעה. תו"מ התוועדות חכ"ו (תשי"ט ח"ג) ע' 239.

אב"ט: = אבנים טובות.

ראש ישראל: ראה תניא פ"ב.

וגופא בתר רישא אזיל: עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.

וכל זה — בכל עניני התורה ומצוותי, ועאכו"כ בחמשת המבצעים שהם ענינים כלליים.

נא. ויה"ר שיעסקו בכל המבצעים בנוגע למעשה בפועל, מבלי להיכנס לחשבונות (כיון שאין זה הזמן לחשבונות) וכו', ובאופן ד"חטוף ואכול חטוף ושתיי, ומבלי לפגוע בזולת (כלשון בעל הגאולה²¹⁶: "ניט אַראָפּרייסן יענעם דעם נאַז") ח"ו, אלא בדרכי נועם, ואז בודאי יפעלו בנוגע לאחד או שנים ועד לכל חמשת המבצעים,

ואח"כ יפעלו כבר התומ"צ הענין ד"מצוה גורת מצוה", ועד שיהודי זה יהי "תמים עם הוי' אלקיך"⁴⁸, בכל רמ"ח מצוות עשה וכל שס"ה מצוות לא תעשה,

וענין זה יביא בקרוב ממש לזמן שיוכלו לקיים בפועל את כל המצוות, גם המצוות בארץ הקודש ובבית המקדש, ויקיימו אותם "כמצות רצונך"¹⁷⁶, כמבואר הענין בזה (בהמשך וככה²¹⁷ ובכ"מ), שאז יהיו בני"י בשלימות, הבריאה בשלימות, וכל הענינים הגשמיים בשלימות, ובמילא יהי גם קיום המצוות בשלימות.

וכאשר גם ההכנה לזה תהי' ע"פ הציווי "עבדו את הוי' בשמחה"²¹⁸ — הרי זה יפרוץ את הגדרים והמדידות והגבלות שיש לכל אחד בעצמו, ויעזור לו לפרוץ את הגדרים המפסיקים בינו לבין יהודי נוסף (ע"י הוראת דוגמא חי'), ועי"ז תתחזק המחיצה וההבדלה שבין ישראל לעמים (כמדובר לעיל (סי"ז ואילך) בארוכה), ועד שנלך לקבל פני משיח צדקנו, בקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון ה"בינוני".

אח"כ הורה שכל ה"טנקיסטים" יאמרו "לחיים" בשמחה ובקול תרועה.

אח"כ צוה לנגן ניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבבות (בבא הד' — פעם אחת), והניגון "ניע זשוריצי כלֶאָפּצי".

טרם צאתו התחיל לנגן הניגון "ניעט נייעט ניקאָוואָ".

(216) ראה גם תו"מ חס"ח ע' 376. וש"נ.
(217) תרל"ז פי"ז ואילך (סה"מ תרל"ז
(218) תהלים ק, ב. ח"ב ע' תכ ואילך). וש"נ.

קודם החטא¹⁸, מ"מ, היתה אז ההתעוררות והבקשה והציווי של אדם הראשון, אתם קרויים אדם¹⁹, בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני הוי' עושנו, שמזה מוכן שעד אז לא הי' ענין זה. והיינו, שיש שלימות נעלית יותר גם מהשלימות דעולם על מילואו נברא, שהיא בבחי' ענני במרחב י"ה, ולזה באים ע"י הענין דנשתחוה ונכרעה נברכה לפני הוי' עושנו.

ד) **וביאור** הענין שגם בטבע ישנו כפי שהוא בשלימות, יובן ע"פ המבואר בהמשך תרס"ו²⁰ מספר העקידה²¹ שיש שני הנהגות שמהם אפשר ללמוד גדלות הבורא, מהנהגה שע"פ טבע, ומהנהגה נסית.

והענין בזה, דהנה, על ההנהגה שע"פ טבע נאמר²² שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, שרואים שאלה תולדות השמים והארץ בהבראם²³, שהם חזקים כיום הבראם²⁴, והיינו, שאע"פ שהם נבראים ובעלי גבול, מ"מ ישנו קיום הנבראים במין או גם באיש²⁵, וכללות הנהגת הטבע היא באופן דלא ישבותו²⁶, ובזה רואים גדלות הבורא. וכמ"ש הרמב"ם²⁷ האיך היא הדרך לאהבתו ויראתו בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים כו', ובלשון הכתוב²⁸ מה גדלו מעשיך הוי' ומה רבו מעשיך הוי', שזוהי גדלות הבורא שרואים במעשיך, ענין העשי', שזוהי הנהגת הטבע. ומבואר בכ"מ²⁹, וגם בהמשך תרס"ו³⁰, ששורש ענין זה הוא בבחי' הקו, שבקצהו העליון נוגע גם בהעיגול הגדול³¹, אבל נמשך ויורד באופן של קו קצר, ולכן נמשכת ממנו הנהגה טבעית, שהיא אמנם באופן הכי נעלה, אבל זוהי הנהגה ע"פ מדידה והגבלה. ובכללות הרי זה בחי' האלקות דממלא כל עלמין, שבאה גם בעולמות באופן של עולם מלשון העלם והסתרה³² על הא"ס, והיינו, שאע"פ שמכירים שיש בעה"ב לכירה זו³³, הנה הכרה זו היא מהנהגה הטבעית כו'. ועד שגם

(18) ראה לקו"ש ח"ג ע' 750. ובכ"מ.
(19) יבמות סא, רע"א.
(20) ע' קנו [רה]. וראה גם לקו"ש חי"ז ע' 150 ואילך. וש"נ.
(21) עקידת יצחק פ' בא (שער לח). וראה אוה"ת בראשית יח, ב ואילך. סה"מ עת"ר ע' רצה [שעח]. וש"נ.
(22) ישע"י מ, כו.
(23) בראשית ב, ד.
(24) ראה ירושלמי ברכות פ"א ה"א.
(25) ראה רד"ק ישע"י מ, כו.
(26) נח ח, כב.
(27) הלי יסוה"ת פ"ב ה"ב.
(28) תהלים צב, ו. שם קד, כד.
(29) ראה המשך תער"ב פקמ"ד (ח"א ע' רעח [ח"ב ע' שעט] ואילך). ובכ"מ.
(30) שם ע' קסג [רטז] ואילך.
(31) ראה עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.
(32) ראה לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.
(33) ראה ב"ר רפ"ט.

בפנימיות התורה, שכתורה גופא הרי זה ה"רוחניות" שכתורה, "נשמתא דאורייתא"²¹⁰ — אינו מבין את השפה,

ועד שילמדו אותו את השפה — עובר בינתיים עוד יום שבו הי' צריך להניח תפילין, שזהו מעוות לא יוכל לתיקן ח"ו.

ועד"ז בנוגע ללימוד התורה — שהחיוב בזה הוא בכל יום, ודיו שיפקיע את עצמו, כך, שכמה שילמד ביום זה, הרי זה מצד החיוב של יום זה, ואינו יכול למלא ולהשלים עי"ז מה שלא למד ביום שלפנ"ז. ועד"ז בנוגע לכו"כ ענינים בתומ"צ.

ולכן יש צורך להתחיל לפעול מיד "מכל הבא לידו", וכמבואר באגרת הידועה של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע²¹¹, שנמצאים בזמן שבו אי אפשר להתעכב על הענין ד"קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים"²¹², או על הסדר לדבר תחילה אודות מצוה שלדעתו היא המוכרחת ביותר ואח"כ לדבר על מצוה נוספת וכו', אלא צריך לפעול באופן ד"חטוף ואכול חטוף ושתי"²¹³, שכל הבא לידך אל תחמיצנו"²¹⁴.

יש לדבר עם יהודי אודות מצוה כזו שאותה יכולים מיד לפעול אצלו, וזאת — גם כשיש צורך לדבר עמו בשפת המדינה, ובאותיות פשוטות, ועד — לדבר עמו אודות קיום המצוה "שלא לשמה", או עכ"פ לדבר עמו אודות ענין שאינו עיקר במצוה — שהרי העיקר בכל מצוה הוא: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו", שצריך לקיימה בגלל שכך צוה הקב"ה, ורק לאח"ז באה הכוונה הפרטית והסגולה המיוחדת שיש במצוה זו; כשהדבר נוגע למעשה בפועל — צריך להתחיל לדבר עמו בסגנון כזה, ובנוגע לתוכן וענין שבמצוה שיפעל עליו קודם-כל קיום המצוה במעשה בפועל, מבלי לדחות זאת ביום או אפילו ברגע נוסף, שלכן, יש לדבר עמו אודות סגולות המצוות, ובלבד שיתחיל מיד לקיים את מצוה בפועל, ולבאר לו, שזוהי מצוה שניתנה מהקב"ה שהוא איך-סוף, ולכן יש גם בה איך-סוף ענינים, אלא שלעת-עתה מספרים לו ענין אחד, ואח"כ הנה "מצוה גוררת מצוה"¹⁶, וסוכ"ס יקיים בו "טעמו וראו כי טוב הוי"²¹⁵, שכאשר יטעם, אזי יראה כמה טובים וערכים כל הענינים הקשורים עם הקב"ה (אלקות), ויוכל בעצמו ללמוד באופן עמוק ורוחב ועמוק יותר.

ניכר מהנהגת הטבע הענין דאני הוי' לא שנית³⁴, שמזה נמשך גם בטבע הענין דהעדר השינוי באופן דלא ישבותו, חזקים כיום הבראם. אבל זה גופא מורה שהוא בגדר של שינוי, כיון שזהו ענין של מדידה והגבלה.

וכיון שבריאת העולם היא בשביל ישראל, כמ"ש³⁵ בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, וארז"ל³⁶ בשביל ישראל שנקראו ראשית, הרי מובן שענין שלימות הטבע ישנו גם בעבודת האדם (אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני³⁷) בהנהגה ע"פ תומ"צ, שזוהי ההנהגה ע"פ טבע נפש האלקית, היינו העבודה ע"פ טו"ד, שגם בה יש מעלות גדולות ונפלאות, ועד שזהו כללות ענין עבודת הצדיקים, כולל גם תכלית השלימות של צדיק, שזוהי עבודה שהיא ע"פ טעם ודעת, ולכן נקראת בשם טבע (כפי שנמשך אח"כ בהשתלשלות העולמות כו'), שזהו טבעו כו'.

אמנם למעלה מזה היא הנהגה נסית, שנקראת בשם נסית, מלשון אשא נס על ההרים³⁸, שזהו"ע של הגבהה והתנשאות. דהנה, כשם שיש הנהגה שהיא מצד ההמשכה שבמדידה והגבלה, שזהו כללות הענין דממלא כל עלמין, שעל זה אמרו³⁹ מה הנשמה ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם, יש גם הנהגה שהיא מבחי' סובב כל עלמין, שזהו אור מקיף, כי, מצד היותו למעלה ממדידה והגבלה, אינו יכול לבוא באופן של אור פנימי, אלא דוקא באופן של אור מקיף, וכמבואר בתניא⁴⁰ שאין זה מקיף מבחוץ, אלא נקרא בשם מקיף מצד זה שלא יכילנו הענין של הבנה והשגה. ומהנהגה זו מכירים ענין גדלות הבורא באופן נעלה יותר, ולכן הנה דוקא ענין הנס מעורר לומר הלל, משא"כ הנהגה טבעית, הנה הקורא הלל בכל יום הרי זה היפך ענין ההלל כו'⁴¹. ועד שבהנהגה נסית גופא יש גם נס שהוא באופן המבואר בתורת הבעש"ט⁴² על הפסוק⁴³ עת צרה היא ליעקב וממנה (מהצרה גופא) יושע, היינו, שמשנתה הצירוף ד"צרה" ל"רצה" ועד ל"צרה", שזהו"ע דאתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו

ע' 524. וש"נ.

(34) מלאכי ג, ו.

(39) ויקר' פ"ד, ח. מדרש תהלים קג, א.

(35) בראשית א, א.

וראה ברכות י, א.

(36) פרש"י ורמב"ן עה"פ.

(40) פרק מח.

(37) משנה וברייתא סוף קידושין ע"פ

(41) ראה שבת קיח, ב. וראה לקו"ש חכ"ו

(41) (אוסף הכת"י של תלמוד

ע' 16. חל"ו ע' 168.

הבבלי, ירושלים תשכ"ד) וכ"ה במלאכת

(42) סה"מ תרפ"ט ס"ע רפו ואילך. כתר

שלמה למשניות קידושין שם. (ועוד).

שם טוב הוספות סימן ט"ו. וש"נ.

(38) ראה ספר המצות להצ"צ עג, א. אוה"ת

(43) ירמ"י ל, ז.

שה"ש ח"א ע' כט. התוועדות תשמ"ט ח"ב

(210) זח"ג קנב, א.

(214) ראה מכליתא ופרש"י בא יב, יז.

(211) אג"ק שלו ח"א ע' רסו. וש"נ.

פרש"י מגילה ו, ריש ע"ב.

(212) ב"מ קז, סע"ב. וש"נ.

(215) תהלים לד, ט.

(213) עירובין נד, א.

שיש לומר (עכ"פ בדרך "מילתא דבדיחותא") שקשור עם הסימן "נקט", אלא שזהו לפי הסדר הדרוש לעבודה זו — יש להוסיף ולבאר גם השייכות לאופן העבודה²⁰⁹:

החידוש המפתיע וההצלחה שהביא הטנק הוא בנוגע לאופן התנועה — שכאשר הוצרכו להגיע ממקום למקום עם נשק, אם ע"י אדם ההולך ברגליו, או ע"י רכב שנוסע על גלגלים, הנה עד אז ה' הסדר, שבשעה שהי' באמצע דבר המפסיק, תעלה או בור או חריץ, אזי היו חייבים לעצור, ולא היו יכולים להמשיך הלאה ולהגיע עם כלי הנשק לעבר השני של התעלה או הבור המפסיק; אך כשאר נפלו על ההמצאה שאופן התנועה יכול להיות ע"י שרשרת וכיו"ב שיכולה לדלג חריץ או בור או תעלה וכו', אזי נעשית פתיחת הדרך שיוכלו להגיע לכל מיני מקומות (וברוחניות — לכל מיני ענינים), גם אם יש דבר המפסיק.

וזוהי ההצלחה המפתיעה שמנצלים עד היום הזה — לשאת את הנשק לא ע"י אדם המהלך ברגליו, וגם לא ע"י רכב שנוסע על גלגלים, אלא דוקא ע"י טנק שנוסע על שרשרת, שע"י יכולים להגיע למקומות כאלו שבאופן אחר לא היו יכולים להגיע אליהם.

ואע"פ שמעלה זו (שחריץ או בור או תעלה אינם מפסיקים) ישנה גם כאשר מעבירים את הנשק ע"י כלי (מגדל) הפורח באויר, כפי שנקרא עכשיו בשם "אווירון", מ"מ, אי אפשר לפעול ע"י עניני נצחונות וכיבוש כמו ע"י טנק, כי, מצד הכובד של כלי הנשק, הנה ע"י אווירון, שזקוק לכמה ענינים ליתן לו כח התנועה כו', אפשר להעביר רק מדה מצומצמת של כלי נשק, משא"כ ע"י טנק.

ג. וככל הדברים האלה — כן הוא גם בנוגע לתומ"צ:

נמצאים אנו בזמן שבו צריכה להיות הפעולה להגיע לכל אחד ואחת מבני"ב בכל מקום בעולם, ואפילו אלו שנמצאים מעבר השני של חריץ או בור או תעלה שמפסיקה בין קודש להיפך הקודש, כך, שההפסק מונע לכאורה את החיבור ביניהם — גם יהודים אלו ומקומות אלו צריך לבור.

והבירור צ"ל דוקא כפי שהענינים הם בגשמיותם ובחומריותם — שהרי אין זמן להמתין עד שפלוני יהי' בבחי' "עוף הפורח באויר", אלא צריך "להגיע" אליו כפי שנמצא בארץ, ולדבר עמו בשפה שלו — שפה שקשורה עם גשמיות, ובמילא צריך גם סוג נשק שקשור עם גשמיות; ואילו כשמדברים עמו כפי שהענינים עומדים ב"אוויר" — כפי שהם

(209) לשלימות הענין — ראה גם שיחת ש"פ בלק ס"ז ואילך.

למיתקא⁴⁴, שזהו אופן העבודה דבעל תשובה, שזדונות נעשו לו כזכות⁴⁵, והרי גדלה מעלת בעלי תשובה שבמקום עמידתם אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם⁴⁶.

ה) **וי"ל** בדא"פ שזהו גם פירוש מאמר המדרש⁴⁷ בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין ואח"כ שיתף בו מדת הרחמים. דהנה, ע"פ המבואר בשער היחוד והאמונה⁴⁸ ששם מדת הגבורה והצמצום הוא שם אלקים, הרי מוכן, שהפירוש דעלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, הו"ע הבריאה כפי שהיא מצד שם אלקים, בגימטריא הטבע⁴⁹, שזהו שלימות הטבע. ולמעלה מזה הו"ע שיתף עמו מדת הרחמים, שם הוי', כפי שמבואר שם⁵⁰, שהו"ע התגלות אלקות ע"י צדיקים ואותות ומופתים שבתורה, והיינו, שגילוי שם הוי' הוא ע"י ענין הניסים (אותות ומופתים), וכפי שנמשך מדור לדור ע"י צדיק יסוד עולם⁵¹, שרואים על ידו אותות ומופתים, ועד לנס כללי, ובאופן שראו כל אפסי ארץ⁵² (כמ"ש רבינו הזקן באגה"ק הידועה שלו⁵³). וענין זה הוא בדוגמת החילוק והעילוי שבלימוד וידיעה באלקות ע"י הנהגה נסית לגבי הלימוד והידיעה שע"י הנהגה טבעית.

ו) **ועפ"ז** יובן גם פירוש הכתוב השם נפשנו בחיים. דהנה, אע"פ שהנפש הוא חי בעצם, ועד לתכלית השלימות דנפש האלקית, נפש השנית בישראל היא חלק אלקה ממעל ממש⁵⁴, הרי זה עדיין ענין שהוא מצד טבע נפש האלקית, שמצד טבעה כפי שאני לא נבראתי אלא לשמש את קוני, הרי היא עובדת עבודתה כו', עד לתכלית השלימות של עבודת הצדיקים. אמנם, גם כאשר הנפש היא בשלימות, ישנו הענין דהשם נפשנו בחיים, שהקב"ה עוזרו⁵⁵, ושם את נפשו בחיים באופן שהוא נגד (היפך ולמעלה מ) הטבע, שזהו"ע ההתעוררות מלמעלה על עבודת התשובה, ובדוגמת תורת הבעש"ט⁵⁶ בנוגע לבת קול שיוצאת בכל יום

והמרגיל (קכא, ב).

(50) שער היחוד והאמונה פ"ה.

(51) משלי יו"ד, כה.

(52) ישעי' נב, י.

(53) אג"ק אדמו"ר הזקן ע' רלא-רלב.

(54) תניא רפ"ב.

(55) ראה סוכה נב, ב. תניא פי"ג.

(56) ראה לקו"ת תצא לו, ד. כש"ט

הוספות סימן קא-קב. וש"נ.

(44) ראה זח"א ד, א.

(45) יומא פו, ב.

(46) ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז

ה"ד.

(47) ב"ר פי"ב, טו. פסיקתא רבתי פ"מ, ב.

פרש"י בראשית א, א (ד"ה ברא אלקים).

(48) רפ"ו.

(49) פרדס שער יב (שער הנתיבות) פרק

ב. ראשית חכמה שער התשובה פרק ו ד"ה

ואומרת שובו בנים שובכים⁵⁷, שהו"ע ההתעוררות לתשובה שמגעת בעצם הנפש, ששומע (דאָס דערהערט) המזל שבנשמה, עצם הנפש, ומהוה הוראה וסימן שגם שם צריך לענין התשובה, וכמו אתא לאתבא צדיקיא בתובתא⁵⁸ (כמשנת"ל⁵⁹). וע"ד האמור לעיל (ס"ג) שאפילו כאשר העולם עומד בשלימות, עולם על מילואו נברא, כמו בג"ע קודם חטא עה"ד, הנה גם שם צ"ל ענין הקריאה והציווי והנתינת כח דבואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני הוי' עושנו. וכן הוא גם בנוגע לשלימות הנפש, שגם שם צריך לפעול הענין דהשם נפשנו בחיים, נגד הטבע. וענין זה נפעל "בין אוה"ע" (כלשון הספורנו), שגם שם יהי' הענין דאתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא, זדונות נעשו לו כזכיות, שענין זה הוא נגד הטבע, אלא דוקא מצד הענין דהשם נפשנו בחיים, כחיים (בפת"ח) דייקא, שזהו במקום ה"א הידיעה, חיים הידועים, שזהו"ע החיים כפי שהם מצד ענין הנסים, ולמעלה מזה, שם הוי' (כמוזכר לעיל (ס"ה) משער היחוד והאמונה).

וענין זה פועל גם שלא נתן למוט רגלנו, שאפילו חלק נה"א שענינו (לא הבנה והשגה ולא מדות שבלב, אלא) רק ענין העשי', ואופן העשי' אינו כמו בידים, אלא כמו ברגלים, והיינו, שבעשי' גופא הרי זה מדריגה תחתונה יותר, ועד לאופן שאין למטה הימנה, הנה גם שם פועלים שלא נתן למוט, שלא תהי' אפילו התחלה של נטי' מדרך הישר, ובלשון הספורנו: שלא יוכלו ח"ו להדיחנו מעל אלקיננו ית', אפילו לא התחלה בלבד, ואפילו לא ברגל בלבד, אע"פ שהיא מדריגה הכי תחתונה בנה"א, ובמילא גם מדריגה הכי תחתונה בגוף כפשוטו.

(ז) **וזקרו** גם הקישור בדא"פ עם כללות ענין המאסר והגאולה, שהרי אז הי' הענין דהשם נפשנו בחיים כפשוטו, שהי' צריך לשום את נפשנו שהי' במעמד ומצב של סכנה דהיפך החיים — שיהי' בחיים, אע"פ שכל זה הי' "בין אוה"ע" ו"נגד הטבע" (כלשון הספורנו). וכמו"כ הי' אז הענין דלא נתן למוט רגלנו, שמאורע זה לא פעל חלישות ח"ו בעבודה דהפצת היהדות והפצת המעיינות באותה המדינה ובכל המדינות כולם, כידוע הציווי של בעל המאסר בעת לכתו למאסר, שלא יניחו שום ענין של חלישות בהרצת התורה וקיום המצוות שהיתה נעשית אז

נוסף על יכלתן לעורר ולעודד את הבעלים לעשות חלקם, יכולות הן לעשות חלקים מסויימים בנוגע לכל התלוי בבית, כמו "בית מלא ספרים", וכן שתהי' בבית קופת-צדקה במקום שיעורר כו', ועד"ז בנוגע למזוזה כשרה שתהי' קבועה כדבעי.

וגם בנוגע ל"מבצע תורה" — כפי שרכינו הזקן מאריך בסוף פרק ראשון בהלכות תלמוד תורה שלו אודות דיני התורה שנשים ובנות צריכות לתלמוד [והלואי היו הבעלים לומדים את כל חלקי התורה שנשים ובנות מחוייבות בהם], שהם כל חלקי התורה שמדברים אודות מצוות לא-תעשה, וכל חלקי התורה שמדברים אודות מצוות-עשה שלא הזמן גרמא, החל משש מצוות הידועות, שסימנם "שש ערי מקלט תהיינה לכם"²⁰⁴: אמונת ה', יחודו, אהבתו (הקשורה גם עם אהבת ישראל²⁰⁵) ויראתו וכו' (כפי שנימנו בהקדמה לספר החינוך²⁰⁶).

וכיון שענינים אלו מבוארים ומוסברים באופן של הבנה והשגה בתורת החסידות, הרי זה קשור עם לימוד תורת החסידות²⁰⁷, ולכן התחיל בעל המאסר והגאולה להוציא לאור את המאמרים והשיחות שלו בשפת אידיש, מיד במקום הראשון שאליו הגיע בצאתו מרוסיה — בריגא, וכפי שביאר במכתבו הידוע²⁰⁸ לבנות ישראל, שלכן עשה דבר חדש זה, להוציא לאור דוקא באידיש ("זשאַרגאַן").

אלא שעכשיו מוציאים לאור בכמה שפות, ולאידך, ישנה כו"כ נשי ובנות ישראל שיכולות כבר לתלמוד ולהבין בלשון הקודש.

ועכ"פ — נוגע שיהי' זה לימוד שמביא לידי מעשה בכל ענינים אלו, החל מהמצוות והענינים הכלליים: תורה, תפילין, מזוזה, צדקה ובית מלא ספרים, וכאמור, שנשי ובנות ישראל יכולות וצריכות ליטול בזה חלק עיקרי, ולעשות זאת גם מתוך שמחה וטוב לבב,

וללכת — יחד עם הבעלים, הבנים והבנות וההורים, "בנערינו ובזקנינו גו' בכנינו ובבנותינו" — לקבל פני משיח צדקנו.

* * *

מט. בהמשך להמדובר לעיל (סל"ט ואילך) בנוגע לשם "טנק",

(204) מסעי לה, יג. (205) ראה סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 2 ואילך. (206) באגרת המחבר (בסופה). (207) ראה גם תו"מ חס"ה ע' 48 הערה 151. וש"נ. (208) ראה אג"ק שלו ח"ג ריש ע' תע. (נעתק ב"היום יום" כד מנחם אב). (209) ראה גם תו"מ חע"ג ס"ע 62. וש"נ.

(57) חגיגה טו, א. (58) הובא בלקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. תמוז פ"ה (סה"מ תשל"ד ע' ריא). (59) ד"ה שלח לך גו' דש"פ שלח מבה"ח ועוד. וראה זח"ג קנג, ב.

עבור הענינים הקשורים עם מוסדות חינוך שנקראים על שם בעל הגאולה, ובפרט ב"ה הוא יומא דקא גרים" 196 — יום הגאולה של זה שעל שמו נקראו מוסדות אלו.¹⁹⁷

כלומר: בהוספה על אלו שעוסקים בגופם עד שמוסרים נפשם ונפש בני-ביתם כדי למלא את השליחות של המשלח, בעל המאסר והגאולה, שבודאי ובודאי שומר אותם, הם ובני ביתם, בכל מקום, ולא רק שמירה סתם, אלא שתהי' להם הצלחה רבה ומופלגה בעבודתם בקודש — הנה גם אלו שלא זכו לעשות זאת בגופם, יש להם את האפשרות והזכי' לעשות זאת עכ"פ ע"י השתתפות בממונם, ובפרט כשזה נעשה ביום סגולה — ביום הגאולה שלו.

וישנה ההבטחה ש"ארבע הידות יהי' לכם" 161, שהקב"ה ימלא ויוסיף לו עוד יותר, ובפרט כשהנתינה תהי' באופן של פיזור — "פיזור נתן לאביונים" 198, ועאכו"כ — בסבר פנים יפות.¹⁹⁹

וכל מי שרוצה — יכול גם להוסיף ולרשום [בפתקאות שמסתמא יחלקן עתה — באותה פתקא או בפתקא בפ"ע] שמו ושם אמו, כדי להזכירו על הציון של בעל המאסר והגאולה, לכל המצטרך לו.

מח. ועוד ענין שיש להזכיר קודם סיום ההתוועדות — אודות הזכות המיוחדת שיש לנשי ובנות ישראל בנוגע ליהדות, תורה ומצוותי':

דובר כמ"פ שמתן תורה התחיל באופן ד"כה תאמר לבית יעקב, "אלו הנשים", ורק לאח"ז — "ותגיד לבני ישראל", "אלו האנשים" 200. ועד"ז גם בנוגע לנדבת המשכן נאמר 201 "ויבואו האנשים על הנשים".

וכמבואר בשיחה הידועה של בעל המאסר והגאולה²⁰², אודות הזכות שהיתה לנשים הצדקניות שבאותו הדור, ומזה מובן גם בנוגע לזכות שיש לנשי ובנות ישראל בכל דור ודור בנוגע לקיום השליחות של בני' בענין ד"ושכנתי בתוכם" 162, שכל בית יהודי יהי' משכן ומקדש לו ית' — ש"עקרת הבית" 203 (וכן הבת שמתכוננת להיות "עקרת הבית" בבוא הזמן) יש לה ה"עיקר" גם בבנין הבית באופן שיהי' בית ומשכן לו ית'.

וגם בקשר ל"מבצעים" יש להם זכות מיוחדת:

196 ע"פ לשון חז"ל — פסחים סח, ב. 197 ראה גם שיחת י"ב תמוז דאשתקד בסופה (תו"מ חע"ג ע' 53). וש"נ. 198 תהלים קיב, ט. 199 ראה ב"ב ט, ב. 200 יתרו יט, ג ובמכילתא ופרש"י. 201 ויקהל לה, כב וברמב"ן. 202 לקו"ד ח"ג בסופו (תקעא, ב ואילך). 203 ראה ב"ר פע"א, ב. זח"א קנד, א. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתעא. ע' תתנח ואילך.

(כמבואר גם ברשימות בעל המאסר והגאולה⁶⁰). אמנם, לאחרי שהיתה הגאולה בפעם הראשונה, הנה כאשר הימים האלו נזכרים ונעשים⁶¹ בכל שנה ושנה (כידוע פירוש האריז"ל בזה⁶², ומובן גם מהמבואר בכמה מאמרי חסידות⁶³), נעשה ענין זה (לא כפשוטו, אלא) באופן של הרחבה, הרחבה בגשמיות כפשוטה, שמביאה אח"כ ההרחבה ברוחניות, וע"י ההרחבה ברוחניות נעשה מעמד ומצב דקרוב אל ה' ביתר שאת כו', ואז נרגש יותר הביטול כו' (כמבואר באגה"ק הנ"ל¹⁰), והרי אז מרגישים עוד יותר הענין של המיצר (כנ"ל ס"ב), מצד זה שהיו יכולים לפעול כו"כ פעמים ככה, כיון שבטלו המניעות וההעלם וההסתר שהיו אז, ולכן יש צורך בעידוד והתעוררות של יום זה שראוי לקובעו בנוגע להרבצת תורה וקיום המצוות, ובאופן דעשרה שיושבים ועוסקים בתורה⁶⁴, כמבואר במאמר⁶⁵ שניתן ביחד עם המכתב⁶⁶ לחגיגת י"ב תמוז בפעם הראשונה, שיהי' ענין לימוד התורה ברבים, ובאופן הקשור גם עם ענין הצדקה לרבים, כפי שמסיים במאמר⁶⁷ שהעיקר הוא עסק התורה גם עם זולתו שזהו"ע צדקה וגמ"ח כו'. וענין זה פועל שנגאלים מיד מהמיצר (ככל הפירושים והדרגות שבו), ונפעל מיד הענין דענני במרחב י"ה בכל הענינים, בלימוד התורה, בקיום המצוות ובכל דרכיך דעהו⁶⁸. וכיון ששם גאולה חד הוא⁶⁹, הרי מובן שמהגאולה הפרטית הנ"ל — שהיתה גם גאולה כללית בנוגע לענינים הקשורים עם המעמד ומצב שבו נמצאים עדיין בזמן הגלות, שהרי לא אותי בלבד גאל הקב"ה וכו'⁶⁶ — באים לגאולה האמיתית והשלמה, גאולה כללית לכל פרטי, ובקרוב ממש, כביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו.

60 ראה רשימת המאסר — סה"ש תרפ"ז ע' 185. 61 ואילך, ועוד. 62 אגרות-קודש שלו ח"ב ע' פ. וש"נ. 63 אסתר ט, כח. 64 רמ"ז בס' תיקון שובב"ם. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט. 65 ראה סה"מ תרס"ב ע' רכו. תרפ"ו ע' ספ"ג. 66 ו. תש"ד ע' 13. 67 ראה מגילה יז, ב ובפרש"י. 68 אבות פ"ג מ"ו.

כלומר: כשם שיש קבלה טובה שלא "לטבוע" ב"מים" של התורה באופן ש"אין לי אלא תורה" — כך ישנה גם קבלה טובה שלא "להשרף" במעשה המצוות, ולהשאר "עם הארץ", שאז הנה "לא עם הארץ חסיד", ובפשטות יותר — שמעשה המצוה יכול להיות כדבעי רק כשישנו הענין ד"גדול לימוד שמביא לידי מעשה". ולכן יש צורך בצירוף שניהם יחד, ובאופן ש"נכנס בשלום" לעבודה באחד מקוין אלו, ואז "יצא בשלום"¹⁸⁷ לעבודה בקו השני.

ובכללות הענין — שלא "לטבוע" בעבודת הגלות שהיא עבודה למטה מטה, וגם שלא תכלה נפשו ("אויסיגיין") בתקוה וציפי' וגעגועים לגאולה, אלא צ"ל שני הענינים ביחד: לעסוק במעשה המצוות כפי שהם "מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות"¹⁸⁸, ביחד עם הנתינת כח לזה עי"ז שעומד במעמד ומצב ש"אחכה לו בכל יום שיבוא"¹⁸⁹.

מו. ויה"ר שיעסקו בשני הקוין, וגם יחד, בצירוף שניהם יחד, ומתוך שמחה וטוב לבב, ששמחה פורצת גדר¹⁹⁰.

ועי"ז ימהרו וימשיכו למטה את כל הענינים כפי שעומדים מן המוכן מלמעלה, וממתנינים רק לענין ד"היום אם בקולו תשמעו", כמ"ש במזמור צ"ה¹⁹¹ של בעל הגאולה החל מי"ב תמוז זה¹⁹².

וכל זה — בקרוב ממש, ויתירה מזה: בעגלא דידן, כפי שהוא בלשון תרגום של כל אוה"ע¹⁹³, כי בקרוב ממש יקויים היעוד "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' לעבדו שכם אחד"¹⁹⁴, "והיתה להוי' המלוכה"¹⁹⁵.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה (לחזן) לנגן הניגון "שאמיל", והניגון "בך בטחון"].

* * *

מו. יש גם קשר מיוחד ל"מבצע צדקה" — שבהתוועדות של י"ב-י"ג תמוז נותנים ביד פתוחה וביד רחבה, כפי נדבת לבם הטהור,

(187) חגיגה יד, סע"ב. טו, סע"ב (לגירסת ועוד.
הע"י). ירושלמי שם פ"ב ה"א. וראה סה"מ
191) פסוק ז. וראה סנהדרין צח, א.
192) ראה שיחת ש"פ בלק, ט"ז תמוז
ס"ג (לקמן ע'...). וש"נ.
188) תניא רפ"ז.
189) נוסח "אני מאמין" הנדפס בסידורים
וכו'. עיקר הי"ב מי"ג עיקרים. וראה אג"ק
ח"ב ע' רלג.
190) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.
191) ראה גם תו"מ ח"ס ע' 324. וש"נ.
192) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים
ספ"א.
193) עובדי' בסופו.
194) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.
195) עובדי' בסופו.

בס"ד. שיחת יום ג' פ' בלק, י"ב תמוז, ה'תשל"ד.

בלתי מוגה

א. כאשר יהודים מתאספים ביחד, ובפרט עולם רב, כן ירכו — הרי זה בודאי מתוך תכלית, כוונה ומטרה, שיבוא מזה בפועל ענין של מעשה.

וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל הגאולה בשיחה הידועה (שגם נאמרה בהתוועדות של י"ב תמוז, כך, שיש לזה שייכות נוספת להתוועדות זו), שכאשר שומעים דבר-מה, סיפור או ענין, לא די בשמיעה בעלמא, אלא הכוונה שתהי' שמיעה שתביא לידי הכרה ("דערהערן") מתוך חיות ("איבערלעבן"), וע"פ מאמר המשנה "המעשה הוא העיקר"² — שיבוא במעשה בפועל.

ומתאים גם עם תורת הבעש"ט³, שכל דבר שיהודי רואה או שומע, עליו להחשיב זאת ולהפיק מזה הוראה בעבודתו לקונו, שזוהי תכלית בריאתו — "אני נבראתי לשמש את קוני"⁴.

ב. והנה, כשמדובר אודות סיפור שאירע עם מישהו לפני ארבעים ושבע שנים, במדינה אחרת, במצבים אחרים — הרי קרוב לומר, שחלק חשוב מהמשתתפים בהתוועדות כאן, או בהתוועדויות שנערכות ב"ב-י"ג תמוז במקומות שונים בכל קצוי תבל, לא ראו אותו מעולם, ויתכן שביניהם יש כאלו שבי"ב-י"ג תמוז זה שומעים לראשונה את כל סיפור המעשה, שהי' יהודי שאסרוהו במאסר, ואח"כ שחררו אותו. ואעפ"כ, גם אליהם אמורים הדברים — שהשמיעה צ"ל באופן של הכרה כו'.

ולכאורה דרוש ביאור: איך יכולים לצפות, ובמילא לדרוש, ממישהו ששומע לראשונה אודות כל הענין, שבגלל זה יהי' אצלו שינוי בנוגע למעשה בפועל?!

ולכן מצינו אפילו בנוגע ליצי"מ, שזהו מאורע שאירע לכל עם ישראל, שכדי לחוות ("דערהערן") את ה"זכר ליציאת מצרים", מוסיפים ומדגישים מיד ב"הגדה" ש"חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא

(1) ראה שיחת י"ב תמוז תרצ"ט ס"ד
ואילך (סה"ש תרצ"ט ס"ע 343 [387] ואילך). (נעתק ב"היום יום" ט אייר).
(2) אבות פ"א מ"ז.
(3) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך
(4) משנה ובריייתא — קידושין בסופה.

ולכן יש להבטיח להקב"ה — ומתוך שירה זמרה — "אי וואדיע מיא נייע פאטאָנאים", והיינו, שאע"פ שישנם מים שהם טובים ומתוקים וכו', אעפ"כ ("נייע פאטאָנאים") לא נטבע בהם.

ובלשון הנגלה — כדברי הגמרא במסכת יבמות¹⁷⁸: "כל האומר אין לי אלא תורה", היינו, שרוצה "לטבוע" ("פאטאָנאים") במים של תורה, אזי "אפילו תורה אין לו" ח"ו, אלא צ"ל "תורה וגמילות חסדים" (כמבואר בפירושו רבינו חננאל¹⁷⁹ ובכ"מ¹⁸⁰), והרי גמ"ח הוא כללות ענין מעשה המצוות שכללותם הו"ע הצדקה, "לבשו צדקה"¹⁸¹, ש"כל הגוף נכלל בימין"¹⁸² (וכמו שבג' הקוין שעליהם העולם עומד, תורה (לימוד התורה) עבודה (עבודת התפלה) וגמילות חסדים¹⁸³ — נכלל קו המצוות ב"גמילות חסדים").

וכמו"כ צריך להבהיר לאידך גיסא:

בעל-עסק ששייך לאלו שעיקר ענינם הוא "מארי עובדין טבין", ענין המצוות — יכול לטעון שעבודתו תהי' באופן ש"ישרף" במעשה המצוות, שענינם בכללות הוא להעלות ולקדש את כל עניני העולם שבהם מקיימים את המצוות.

ועל זה אומרים שלא נישרף במעשה המצוות, באופן שלא תהי' שייכות ח"ו ל"מים" (תורה) — כי, "גדול לימוד שמביא לידי מעשה"¹⁸⁴, ו"לא עם הארץ חסיד"¹⁸⁴, ולכן אין "להישרף" במעשה המצוות, אלא צריך לצאת ולשתות "מים", ולטבול ב"מי הדעת הטהור"¹⁸⁵.

[ואין זה סתירה להמבואר בכ"מ שענין ה"אש" וה"רצוא" הו"ע עבודת התפלה — כי, העלאת כל הענינים ממטה למעלה ע"י המצוות, נעשית באמצעות ה"סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"¹⁸⁶, שעולה בלהב השמימה בעבודתו בתפלה, ועי"ז מעלה כל הברורים שלו; ולכן נוסף על החילוק בפרטיות לג' הקוין דתורה עבודה וגמילות חסדים, ישנו גם החילוק לב' הענינים ד"רצוא" ו"שוב", כמבואר בכ"מ ש"שוב" הו"ע התורה שניתנת מלמעלה למטה, וענין הרצוא הוא עליית כל ענינים הגשמיים ממטה למעלה בלהב השמימה, שזהו ענין המצוות].

נוראים.

(178) קט"ב.

(179) לע"ז יו, ב. וראה גם תו"מ חל"ח.

ריש ע' 76. (183) אבות פ"א מ"ב.

(180) ראה גם תו"מ ח"ס"ט ריש ע' 266.

(181) שם פ"ב מ"ה.

(182) תניא אגה"ק סל"ב.

(183) רמב"ם הל' מקוואות בסופן.

(184) רמב"ם הל' מקוואות בסופן.

(185) רמב"ם הל' מקוואות בסופן.

(186) ויצא כח, יב.

ממצרים", ועוד לפני"ז, ש"אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו .. משועבדים היינו כו", שבכך מסבירים לו שזהו ענין שקשור עם אופן חייו האישיים ביום זה (חמשה עשר בניסן בשנת תשל"ד או בשנים שלפנ"ז). והטעם שקבעו זאת בהתחלת ההגדה — כדי להצדיק את הדרישה והצפי' שיהודי יחוה זאת בכל ה"שטורעם" של מי שיצא מעבדות לחירות ומאפילה לאור גדול.

וכאמור, שביצי"מ מדובר אודות ענין שאירע לכל עם ישראל, ואעפ"כ, יש צורך בתוספת הסברה הנ"ל; ואילו בנדו"ד מדובר אודות ענין שאירע במדינה מסויימת עם יהודי אחד, לכאורה, אלא שאח"כ גילה ש"לא אותי בלבד גאל הקב"ה כו"⁵, אלא זהו ענין שנוגע לכולם, אבל עדיין דורש הדבר ביאור והסבר.

וכאמור, שיש כאלו שביום זה, י"ב-י"ג תמוז תשל"ד, נודע להם לראשונה אודות מכתב הנ"ל⁵ וכללות הענין, ואעפ"כ, מצפים גם מהם שזה יהי' ענין שלהם, ועד לאופן שזכרון המאורע שאירע אז, "בימים ההם בזמן הזה", לא יהי' "למפרע"⁶, כמו דבר שהי' פעם, סיפור יפה שאירע לפני ארבעים ושבע שנים, אלא זהו ענין שנוגע אליו, ולכן פועל שינוי בחייו בנוגע לעיקר — מעשה בפועל.

וכיון שהדבר נדרש מכל אחד, הרי מובן, שלא די בביאור שינתן ע"פ סוד או ע"פ רמז או ע"פ דרוש, אלא יש צורך בביאור ששייך ומובן אפילו למי ש"בשם ישראל יכונה"⁷, פירוש הפשוט בפשטות הענינים, כיון שגם ממנו נדרש מ"ש בעל הגאולה במכתבו⁵ להתוועדות הראשונה שנערכה לשנה הבאה, שנת תרפ"ח, שהדבר צריך להביא חיזוק והוספה בתומ"צ.

ג. והביאור בזה:

לכל אדם, עאכ"כ איש ישראל, מובן, שהעיקר אצלו היא הנשמה, ואילו הגוף הוא רק טפל⁷. — מבלי הבט על הנהגתו אתמול או שלשום או ברגע שלפנ"ז, הנה אם הוא רק אדם בעל שכל, עומדת גם נשמתו למעלה מגופו, אף שלפעמים יכול לקרות שהוא מוותר לגוף על חשבון הנשמה, אבל לאחרי כן מכיר בעצמו שהנשמה היא חשובה ונעלית יותר.

ומזה מובן גם שכאשר שומעים (ומתקשרים עם) דבר ש"לוקח" את נשמתו של השומע, ו"לקח" ו"לוקח" גם את נשמתו של בעל המאסר

(5) אג"ק שלו ח"ב ע' פ ואילך. וש"נ. (7) ראה תניא רפל"ב.

(6) ראה כש"ט בהוספות ס"ק. וש"נ.

והגאולה, היינו, שהדבר המקשר אותם קשור עם הנשמה — הרי זה למעלה מהגבלות של זמן ומקום, וביכלתו לדלג את כל משך הזמן של ארבעים ושבע שנים, וכל שטח המקום שבין המקום שבו אירע הנס בפעם הראשונה ובין מקום זה או שאר המקומות שבהם נערכת עתה התוועדות, כך שהשומע יתאחד עם הענין ששומע לראשונה באופן שנעשה אצלו חווי' אישית.

וזהו ענין התומ"צ — כפי שמבאר בעל הגאולה במכתבו⁵, שהסיבה לכך שגאולתו שייכת וקשורה לכל אחד מישראל, אפילו מי ש"בשם ישראל יכונה" [היינו, ששם ישראל הוא אצלו כינוי בלבד, כיון שמחשיב את עצמו בעיקר ל"אמריקאי", "אנגלי" או "צרפתי" וכיו"ב, אלא שנוסף לזה יש לו גם כינוי של "ישראל"] — לפי ש"כל איש ישראל .. לבו תמים עם ד' ותורתו".

ד. ענין זה יכולים להסביר לכל אחד מישראל (אפילו מי ש"בשם ישראל יכונה") בכל הזמנים, ועאכ"כ — במדה גדולה ועמוקה יותר — בשנים האחרונות:

רואים, אפילו בעיני בשר, שכאשר נגשים ליהודי ומדברים עמו אודות ענין של תומ"צ ויהדות — נעשית אצלו הזזה ("ער גיט זיך אַ שאַקל"), ואפילו לפני שעושה מעשה בפועל לשנות את הנהגתו הקודמת, הרי זה נעשה דבר המובן אצלו, ולא רק מובן בחיצוניות, אלא גם מתוך הרגש נשמתו.

אנו חיים בתקופה שבה "חוצפה יסגיי" — במוכן הטוב שבדבר — שלמרות שבעבר הי' קשה לפעול על אדם להודות שרצונו להתחיל להתנהג בדרך חיים חדשה, הנה דוקא בשנים האחרונות הפסיקו להתבייש, ואדרבה: יש לו את התוקף לומר בגאון, שמכאן ואילך יתנהג באופן אחר מכמו שהתנהג עד הרגע האחרון, כיון שהוא מחפש את האמת, ועכשיו גילה דבר שהטיל אצלו ספק שזעזע את האמונה הטפילה שהיתה לו בדברים אחרים, ומספק זה הולך ומתחזק אצלו הרעיון שקרוב לומר שהאמת היא שהמציאות שלו היא המשך של עשרות דורות של בני"י שהלכו בדרך התומ"צ, ויש לו בירושה את התכונה שלא להתפעל מקשיים שמבחוץ, ואפילו לא מהקושי של שינוי ההרגל שלו שנעשה טבע⁹.

(8) סוטה בסופה. הרמ"ע מפאנו סל"ו. תניא ספי"ד. פט"ו (כא),
(9) ראה שבילי אמונה נ"ד ש"ב. שו"ת (א). פמ"ד (סג, ב).

בלבד — בעיני לימוד התורה וכיו"ב, וזאת — כדי לאפשר את ההשתדלות של כל אחד, ב"אצבע קטנה" עכ"פ, לגמור את המצוה של שריפת שירי הגלות¹⁷³, ולהביא את בני"י לגאולה האמיתית והשלימה.

וע"פ הפס"ד ש"אין המצוה נקראת אלא על שם גומרה¹⁷⁴, נמצא, שהדור של עקבתא דמשיחא, שהעבודה שלהם היא לברר את ה"פכים קטנים", הניצוצות הכי אחרונים, יש להם את הזכות שעל שמם נקראת כל ה"מצוה" של הבאת "שכינתא בגלותא"¹⁷⁵ וישראל בגלותא אל הגאולה האמיתית והשלימה, "ושם נעשה לפניך .. כמצות רצונך"¹⁷⁶.

ואין זה רק ענין של קריאה בעלמא, דכיון ש"נקראת" ע"פ תורה, הרי זה סימן שה"גומר" יש לו את כל המצוה. — אין זה נוטל ח"ו את הזכות מכל אלו שהיו לפניו, אבל יש לו את הזכות של המצוה כולה, כיון שגמר אותה.

ומצד גודל הזכות, מובן העדר תפיסת המקום של הדברים המונעים ומעלמים ומסתירים, שלא להתפעל מהם — כיון שעיי"ז פועלים שכל מעשינו ועבודתנו במשך זמן הגלות, במשך כל הדורות משחרב ביהמ"ק עד היום הזה, נעשים שייכים לה"גומרה".

מד. ומזה מובן גם שבשעה שאומרים "אי וואַדיע מיא נייע פאַטאַנים אי וו אַגניע נייע סגאַרים", היינו, שבמים לא נטבע ובאש לא נשרף — אין זה כפשוטו ח"ו,

— שהרי ענין זה פעלו עבורנו יחידי סגולה ואנשי סגולה שבדורנו ובדורות שלפניו, ולנו נשארו רק הבירורים האחרונים — אלא הכוונה בהבהרה ש"במים לא נטבע ובאש לא נשרף" היא בנוגע לעבודה הרוחנית, ובכללות — שה"רצוא" יהי' לו "שוב", וה"שוב" יהי' לו "רצוא".

מה. והענין בזה:

ענין ה"מים" הוא — "אין מים אלא תורה"¹⁷⁷. ובכך: יהודי שחלקו בתורה, ויש לו חשק ומצליח בלימוד התורה, יכול לחשוב "לטבוע" בתורה, מבלי שתהי' לו שייכות לכל שאר הענינים.

(173) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ו ע' שעב (נעתק ב"היום יום" בתחלתו).
(174) סוטה יג, ב. הובא בתנחומא ופרשי מסעי.

עקב (ח, א). (176) נוסח תפלת המוספין.
(177) ב"ק יז, א. וש"נ.

(175) ראה זהר ח"א כז, ב. ח"ב ב, ב. ח"ג עה, ב. ועוד. וראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי.

ואז מתאפשר בהקדם האפשרי לסלק את ענין ה"נזיקין", ולפעול בזה את ענין ה"קדשים".

וע"י צירוף כל מבצעים אלו, בתוככי כללות לימוד התורה וקיום המצוות — יאירו את הרגעים האחרונים של זמן הגלות, ויבואו מתוך ריקוד ודילוג אל הגאולה האמיתית והשלימה, ובקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה שא' מיהודי רוסיא ינגן ניגון רוסי על "אחד מי יודע" (וניגנו הניגון "סלוזשבא נאשא").]

* * *

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "אי וואדיע מיא נייע פאטאנים כו". ואח"כ אמר:]

מג. דובר לעיל (במאמר¹⁶⁶) שבענין "מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה"¹⁶⁶ ישנו הפירוש כפשוטו, כמבואר במאמר דר"ח תמוז תרפ"ז¹⁶⁷ שקאי על המיצר של המאסר, ועד שישנו גם הענין ד"מן המיצר" כפי שהוא בעבודת ה' — עבודה במדידה והגבלה, אשר, ככל שתגדל המדידה והגבלה, הרי זו עדיין מדידה והגבלה, ולכן נקראת בשם "מיצר"; ואדרבה: מי שהמדידה והגבלה שלו גדולה ביותר, להיותו "קרוב קרוב יותר" — הרי הוא מרגיש יותר שמדידה והגבלה גדולה זו היא "מיצר" גדול ועמוק ביותר, כמבואר לעיל¹⁶⁶ מדברי רבינו הזקן באגה"ק¹⁶⁸ (אגרת הגאולה) אחר ביאתו מפטרבורג.

וע"ד שמצינו בנוגע לגלות הראשונה, גלות מצרים, שהיתה "בעבודה קשה בחומר ובלבנים גו' בפרך"¹⁶⁹ — שמבואר בתו"א¹⁷⁰ שלאחרי שכבר היתה בגלות מצרים עבודה קשה כפשוטה, כפי ש"אין מקרא יוצא מידי פשוטו"¹⁷¹, יוצאים עתה י"ח בעבודה קשה ועבודת פרך ברוחניות — ע"י היגיעה בלימוד התורה, כדאיתא בזהר¹⁷²: "בחומר דא קל וחומר, ובלבנים דא ליבון הלכתא".

וכן הוא בנוגע לכללות הענין של "מיצר" ו"מרחב" — שלאחרי לימוד התורה וקיום המצוות של דורות הראשונים, ובפרט ע"י עבודת נשיאי הדור, עד לרבינו נשיא דורנו בעל המאסר והגאולה, נתבטל הצורך וההכרח ח"ו ב"מיצר" של ענינים בלתי-רצויים כפשוטם, כי אם בדקות

ומאותו רגע ששמע אודות המאסר והגאולה — נעשית אצלו החלטה שתהי' מצוה שבה יהי' "זהיר טפיי"¹⁰, עכ"פ מצוה אחת שיתחיל מיד לקיימה יותר מכפי שקיימה עד עתה, ומה טוב, לא רק מצוה אחת, אלא כמה מצוות, החל מהמצוה המקובלת במיוחד אצל כולם במדינת ארה"ב — מצות הצדקה¹¹, שתהי' אצלו באופן ד"זהיר טפיי" — זהיר מלשון אורי¹², שתאיר לו את כל היום, שכן, בידעו שבזמן מסויים ביום נתן מממונו צדקה עבור דבר טוב, שיביא פירות עבור כו"כ בני-אדם, הרי זה מאיר ומורה לו את דרכו האמיתית במשך כל היום.

ה. ובכן: בכלל זכרון טוב — אם נזכרים בו כדבעי — מקשר ומאחד, תוך כדי ביטול הפסק זמן ומקום, בין המאורע שאירע לפני שנים רבות במקום אחר ובין מי שנתוודע אליו זה עתה, ובכחו לפעול "בשעתא חדא וברגעא חדא" שינוי ועד להפיכה מן הקצה אל הקצה.

ובפרט כשנרגש בנשמתו באופן שאינו דורש אריכות הזמן כדי להסביר ולהתבונן וכו'; אם רק מצליחים לכוין — יכולים במילה אחת, בתנועה אחת וברגע אחד לעורר את נשמתו, באופן שה"שלהבת" של "נר הוי' נשמת אדם"¹³ שבכל אחד מישראל תהי' "עולה מאלי"¹⁴, ותפעל שהענין ש"לבו תמים עם ד' ותורתו יהי' גם בגלוי.

וכל זה בגלל שזה הי' עיקר חיי הנשמה של בעל המאסר והגאולה, שמסר נפשו עבור עניני יהדות, ובאופן שיגיע למספר גדול יותר של יהודים, ועד ליהודי ש"בשם ישראל" רק "יכונה", שיהי' בשנים שלאח"ז, עד לאחרית הימים, ובמדינות רחוקות מהמדינה ההיא, הנה גם עמו קישר את הגאולה שלו מהיפך החיים לחיים¹⁵.

ועי"ז מתקשר עצם הנשמה של בעל המאסר והגאולה עם עצם הנשמה של השומע — ששמיעתו תהי' באופן של הכרה ("דערהערן"), ותפעול בו הזוה, שתוציא אותו ממעמדו ומצב כפי שהי' עד אז, ותעמיד אותו בצעד הראשון בכיוון הנכון של דרך המלך, מלכו של עולם, הדרך הנכונה של כל אחד מישראל, שהיא דרך התורה והמצוה, דרך היהדות. וכאשר מתחיל ללכת בדרך הזו — אע"פ שלעת-עתה עשה רק את

(10) שבת קיח, ב. וראה תניא אגה"ק 264 ואילך). וש"נ.
 (13) משלי כ, כז. וראה תניא רפי"ט.
 (14) שבת כ, א. כא, א. הובא בפרש"י עה"ת ר"פ תצוה ובהעלותך.
 (15) ראה גם תו"מ חע"א ע' 112. וש"נ.
 (11) ראה גם תו"מ חנ"ט ע' 360. וש"נ.
 (12) ראה ד"ה זה היום די"ב תמוז תרפ"ח.
 פ"ב ואילך (סה"מ תרפ"ח ע' קנד ואילך).
 שיחת י"ג תמוז תרצ"א (סה"ש תרצ"א ס"ע

(166) פ"ב (לעיל ס"ע 3 ואילך).
 (167) סה"מ תרפ"ז ס"ע קפט ואילך.
 (168) ס"ב.
 (169) שמות א, יד.
 (170) שמות בתחלתו.
 (171) שבת סג, א. וש"נ.
 (172) ח"א כז, א. ח"ג קנג, א. רכט, ב.

הפסיעה הראשונה — הנה "מצוה גוררת מצוה"¹⁶, והולך בעילוי אחר עילוי, "מעלין בקודש"¹⁷, באופן דהולך ומוסיף ואור — להאיר ב' אמותיו, ובחלקו בעולם, אצל כל בני הבית וכל המשפחה, ואם הוא בעל השפעה — בכל החוג שיש לו השפעה.

ועד שבצירוף פעולת האור שמביא כל אחד "בכל אתר ואתר לפי ענינו" (בלשון המכתב) — הנה מכל הנרות קטנים של "נר הוי" נשמת אדם" נעשית אבוקה גדולה שמאירה את רגעי הגלות האחרונים, וממשיכה את קיום היעוד¹⁸ "והי' לך הוי' לאור עולם", שאעור ה' נעשה אור נצחי בכל העולם ובמיוחד אצל בני, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

* * *

ו. כיון שכל הענינים שבעולם נבראו ע"י הקב"ה [וכפי שמאריך הרמב"ם במורה נבוכים¹⁹ שזו גופא הוכחה שבכל ענין יש תכלית וכוונה, ולכן שולל את דברי האומרים שלא יתכן שיהיו טעמים למצוות, או שלא צריך לחפשם וכו'], הרי מובן, שגם בפרטים של כל דבר צריכה להיות משמעות והסברה, שיכולים ללמוד מזה הוראה.

כלומר: אפילו כשרואים בבירור את ההוראה מכללות הדבר, הנה עדיין לא מוצתה לגמרי כל ההוראה שיכולים ללמוד מדבר זה, כיון שבודאי יכולים ללמוד הוראה גם מהפרטים והתנאים שבהם אירע הדבר.

ואע"פ שבכללות הענין מוכרחים להיות גם פרטים, כך, שאפילו אילו לא היתה בהם הוראה היו הפרטים מוכרחים להיות, כיון שבלעדם לא יכול להיות הכלל הדרוש בשביל ההוראה — הרי זה נכון רק ביחס לבין-אדם, שהוא מוגבל, ואם רצונו בהכלל, אין לו ברירה, והוא מוכרח גם בהפרטים; אבל בנוגע לבריאה של הקב"ה — אם הפרט אין בו הוראה מצד עצמו, ה' הקב"ה יכול לעשות את הכלל באופן שלא יהי בו פרט זה.

ז. וכרגיל — יש לקשר זאת גם עם ענין של הלכה ופירושי המקראות:

ישנו הסיפור שהובא בפירושו רש"י בפ' בהעלותך²⁰ בנוגע לשבעים

שעוסק במשא ומתן (שהרי אי אפשר לעסוק בתורה כל היום כולו) יהי' מכון לשבתו ית' ע"י קיום המצוות בכלל, ומצות הצדקה בפרט, כיון שהחומש ("חמישית לפרעה"¹⁶¹) פועל להגב' ולהעלות גם את ה"ארבע הידות" ש"יהי' לכם"¹⁶¹, שגם הם יהיו מכון לשבתו ית', שע"ז יקייים הענין ד"ושכנתי בתוכם"¹⁶² — מקדש לו ית'.

וג' ענינים אלו הדרושים ל"מבצעים" — נרמזו בג' הסדרים בתושבע"פ,

— שכוללת את ההוראות על כל עניני האדם, וכידוע שתושב"כ נקראת "מוסר אביך"¹⁶³, שממנה יודעים רק כללות הענין, אבל כדי לידיע איך לעשות המעשה בפועל, יש צורך בפירושו הדברים בתושבע"פ, שנקראת "תורת אמך"¹⁶³ (כמבואר בארוכה באגה"ק¹⁶⁴) —

שהר"ת שלהם "טנק" — טהרות נזיקין קדשים:

לכל לראש צריך להיות אצלו ענין ה"טהרות" — לטהר את עצמו מכל ענינים של פני' כו'.

ולאחרי שהשומע מכיר ומרגיש בכך, הרי זה פועל שיוכל להיות אצלו הענין של "סור מרע", שזהו הענין של "נזיקין", לבטל את הדבר המזיק.

ולאח"ז בא הענין ד"ועשה טוב", שנעשה בבחי' "מקדש" — שזהו הענין של "קדשים".

מב. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א):

עכשיו הברירה בידכם כיצד לפרש את הדברים; ולא איכפת לי אם יפרשו זאת בתור "מילתא דבדיחותא", ובלבד שיבוא הענין בפועל כפשוטו,

שיעסקו בענינים אלו באופן של "טהרה",

— שזהו ענין שנוגע במיוחד להתעסקות עם הזולת, כי, אע"פ שבכלל אמרו חז"ל¹⁶⁵ "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אע"פ שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה", הנה בנוגע לפעולה על הזולת, הרי זה נעשה בקלות יותר ובמהירות יותר ובעמקות יותר, כשהזולת מרגיש שמדברים עמו מתוך "טהרה" —

(164) סכ"ט.

(165) פסחים נ, ב. וש"נ.

(161) ויגש מז, כד.

(162) תרומה כה, ח.

(163) משלי א, ח.

(18) ישע"י ס, יט.

(19) ח"ג פכ"ה"כו.

(20) יא, כו.

(16) אבות פ"ד מ"ב. הובא בפרש"י עה"ת

תצא כב, ח.

(17) ברכות כח, א. וש"נ.

ולכן גם בקשר לזה משתמשים בלשון "טנק" — שזהו דבר שיגין מפני התבוללות, ובכללות — מהרעיון ש"ככל הגויים בית ישראל"¹⁵⁴ ח"ו, ואדרבה — שיכבוש את כל העינים ששייכים ליהודי שיהי' ניכר בהם "כי פי הוי' דיבר"¹⁵⁵, וזה ישפיע גם על כל העולם כולו, עיי' שבנ"י יהיו "אור לגויים", שגם הם יאמרו "לכו ונעלה גו"¹⁵⁶.

מא. אמנם, כיון שמחפשים בכל ענין תוספת הבנה והשגה לארכו ולרחבו ולעומקו — יש לקשר זאת עם האמור לעיל שהסימן על הששה סדרים הוא "זמ"ן נק"ט", והרי "נקט" אותיות "טנק".

ויש לבאר הקשר שביניהם:

כאשר יוצאים לעסוק בחמשת המבצעים, הנה התכלית והמטרה בזה — לפעול על יהודי להתחיל או (אם כבר אוחו בזה) להמשיך ולהוסיף (כהציווי בתורה "מעלין בקודש"¹⁵⁷) בעינים של תורה, תפילין, מזוזה, צדקה ובית מלא ספרים.

וכדי לפעול על הזולת — יש צורך בג' עינים:

לכל לראש — שהזולת לא יחשוש שהוא רוצה לרמות אותו, או להרויח משהו מזה — "לעשות לו שם" או שאר פניות. וכאשר מאמין לו שהוא מתכוין למה שהוא אומר — אזי נפתח לב השומע, שישמע ויבין ויכיר כו' מה שמדברים עמו בנוגע לתורה, או תפילין, או מזוזה, או צדקה, או בית מלא ספרים.

ולאחרי ששומע מה שמדברים עמו (בגלל שמאמין שאין לו כוונות צדדיות) — הרי זה פועל לבטל אצלו את הדבר המונע ומעלים ומסתיר שלא הניח אותו להתחיל לעשות חמשת העינים או להוסיף בהם וכו', שזהו כללות הענין ד"סור מרע"¹⁵⁷.

אמנם, זוהי רק הכנה והתחלת הענין, וכידוע המשל¹⁵⁸ בענין עשיית דירה לו ית' בתחתונים, שכדי שתהי' דירה ראוי', צריך תחילה לנקות אותה מכל עיני לכלוך ואפילו מענין של ריח בלתי טוב (אע"פ שזה רק ריח שאין בו ממש); ולאח"ז בא העיקר — "עשה טוב"¹⁵⁷, שנעשה משכן ומקדש לו ית', "אושפזיכן לגבורה"¹⁵⁹, כפי שרבינו הזקן מבאר בארוכה בתניא¹⁶⁰ שענין זה נעשה ע"י לימוד התורה, וגם שאר היום כולו

הזקנים (שאמר הקב"ה למשה רבינו "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל"²¹), שהיו צריכים לבחור — ע"פ הגורל — מתוך שבעים ושנים זקנים, כפי ש"החשבון עולה לי"ב שבטים ששה לכל שבט ושבת, חוץ משני שבטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה".

אך יש בזה פלוגתא בירושלמי²² — שהובאו שם ב' דעות:

דעה א' — "נטל שבעים פיטקין וכתב עליהן זקן, ושנים חלק, והטילן לקלפי, אמר להן בואו וטלו פיטקיכם, כל שעלה בידו זקן הי' אומר לו מינון מן השמים, וכל מי שעלה בידו חלק הי' אומר לו ומה אעשה ומן השמים הוא".

אך התנא השני פליג על זה, באמרו: "אלו כתבתני זקן סילקת" (עדיין יש לכל אחד מאלו השנים לטעון, אילו כתבתני זקן, גם אנכי הייתי עולה בגורל זקן, ומפני שלא היו אלא שבעים פיטקין זקן, נפסדתי), והיינו, שבאופן כזה אין בריה, כיון שבהכרח שישארו שנים חלק, שלא יכללו במנין שבעים הזקנים. ולכן ס"ל ש"נטל שבעים ושנים פיטקין וכתב עליהן זקן, ושנים חלקין וכו'", וכיון שב"חיק יוטל את הגורל ומה' כל משפטו"²³, אירע בפועל שבעים נטלו הפיטקין שבהם נכתב זקן, ושנים נטלו הפיטקין שהיו חלק, אף שגם עבורם היו פיטקין שכתוב עליהם זקן, כך, שאילו היו ראויים, היו יכולים ליטול אותם.

וביאור החילוק בסברת התנאים — שהתנא הראשון סובר, שכיון שהקב"ה צוה לערוך גורל, לא איכפת לן שכיון שיש רק ע"ב פיטקין, בהכרח ששנים יעלה בידם "חלק"; ואילו התנא השני סובר, שהיו צריכים לראות עוד יותר את ההשגחה האלקית שבדבר, שגם לשנים אלו היתה אפשרות בדרך הטבע שיעלה בידם פתק שבו יהי' כתוב "זקן".

ועד"ז יש פלוגתא בירושלמי שם בנוגע למאתיים שבעים ושלושה הבכורות העודפים על הלוויים שהיו צריכים ליתן חמשה שקלים²⁴.

ח. ובנוגע לענינו:

לכאורה די בכך שילמדו מהענין שאודותיו ידובר בשעת ההתוועדות — ענין המאסר והגאולה, סיבת המאסר, ואופן הגאולה, ומה שיש ללמוד מזה.

אבל יש עוד פרט בענין של התוועדות — שעוד לפני שמתחילים

(154) ע"פ יחזקאל כה, ח. (155) לשון הכתוב — ישעיי נח, יד. (156) ישעיי ב, ג. (157) תהלים לד, טו. לז, כז. (158) ראה לקו"ת פרשתנו (בלק) ע, ג. (159) ראה ספר הערכים חב"ד בערכו (כרך ד ע' שנא ואילך). וש"נ. (160) פל"ד.

(21) שם, טז. (22) סנהדרין פ"א ה"ד. (23) משלי טז, לג. (24) במדבר ג, מר-מוז. פרש"י שם, נ.

לדבר, ישנו כבר הענין של אסיפת כו"כ מישראל, כ"י, שכל אחד מהם הוא עולם בפני עצמו, ומתאספים כולם ביחד.

ואע"פ שזהו תנאי מוכרח, שהרי בלאה"כ לא יכולים לומר דברי-התעוררות רבים, מ"מ, כיון שזהו ענין שקשור עם תומ"צ, ותומ"צ קשורים עם הקב"ה, והקב"ה אינו מוגבל בתנאים, חוקים וגדרים מסויימים, הרי זה סימן שיש גם לימוד והוראה מעצם ההתאספות של כו"כ מבניי ביחד; ושייך גם לענין המיוחד הקשור עם י"ב תמוז.

ט. הנקודה והתוכן ועיקר הענין שבאסיפת כו"כ מישראל הוא — שכל בניי הם "כאיש אחד".

ובהקדים — שישנו הענין ש"כל ישראל חברים"²⁵, שבזה גופא מודגש שישנם רבים, אבל אינם נפרדים זמ"ז, כל אחד בענינו ובפינתו, אלא כולם "חברים" — מלשון חיבור; אבל זהו ענין של חיבור וקישור בלבד, שלא מבטא את ענין האחדות.

אך יש ענין נעלה ועמוק יותר — "נצבים גו' כולכם"²⁶, "לאחדים כאחד", כפי שמפרש רבינו הזקן²⁷, שכל בניי, מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציך" ו"שואב מימין"²⁶, הם כמו איש אחד, "קומה אחת שלימה". ואין זה ענין שקשור רק עם ר"ה, או עם פרשת נצבים ש"קורין לעולם קודם ר"ה" (כדברי רבינו הזקן²⁷), אלא כפי שמסיימים את הבקשות והברכות בתפלת העמידה בכל יום: "ברכנו אבינו כולנו כאחד", והיינו, שהסיבה לכך שבטוחים שהקב"ה ימלא את כל הבקשות היא — לפי שכל ישראל הם לא רק קשורים זב"ז, "חברים", אלא הם כאיש אחד — "כולנו כאחד", וענין זה ממשיך שהברכה תהי' בגלוי.

וכיון שבודאי לא יקבעו דבר שאינו אמיתי ח"ו בסיום וחותם הבקשות והברכות להקב"ה שבתפלת העמידה — הרי זה סימן שבפנימיות כן היא המציאות באמת.

והענין בזה — כפי שרבינו הזקן מפרש בארוכה בתניא פרק "לב", ש"אב א' לכולנה", ולא רק כמו אב אחד שיש לו ריבוי בנים, וכל בן הוא מציאות בפ"ע, אלא "כולן מתאימות", ויתירה מזה, ש"בשרשן ומקורן" — כפי שהם במציאות האב — הרי הם מציאות אחת²⁸.

(25) ע"פ ס' שופטים כ, יא. וראה חגיגה
 כו, א. ירושלמי שם פ"ג סה"ו. תניא אגה"ק
 סוסכ"ב.
 (26) ר"פ נצבים.
 (27) לקו"ת ר"פ נצבים.
 (28) ראה תניא עם לקוט פירושים
 מרבתינו נשיאינו לשם.

ביניהם, כמו הקשר של כלי אחד, בית אחד או אדם אחד עם "אחד אלקינו בשמים ובארץ".

וע"פ המדובר כמ"פ שכל ענין צ"ל בגלוי בתורה — מצינו בתושבע"פ ענין הסימנים, שכאשר מביאים כו"כ הלכות, עושים סימן כדי שלא ישכחו את ההלכות ע"י תיבה שלכאורה אינה שייכת להלכה, ועד לסימן המובא בתקו"ז¹⁴⁸ בנוגע לכללות תושבע"פ שנחלקת לששה סדרים: "זמ"ן נק"ט", או "נו"ם קט"ן" (בהתאם לב' הדעות בסדר של הששה סדרים, כמדובר פעם בארוכה¹⁴⁹), שלכאורה אין לזה שייכות לתוכן של הששה סדרים — שאף שסימנים אלו הם רק סגולה שיהי' נקל יותר לזכור, הרי כיון שנעשו חלק מתושבע"פ, תורת אמת, צ"ל איזו שייכות בין הסימן עם תוכן הענין שעליו ניתן סימן זה.

ועד"ז בנוגע לענין דלקמן — כפי שיפרשו אותו, אם בתור "מילתא דבדיחותא" או שאכן יש בו גם תוכן, ובלבד שתהי' מזה התעוררות והוספה בענין של תורה ומצוותי'. וע"ד המבואר במכתב הידוע של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע¹⁵⁰ בנוגע לאמירת פירושים בתניא, שאע"פ שבכלל צריך להזהר מזה, הנה אם עי"ז יתוסף בענין של יראת שמים בעבודת השם, יש לעשות זאת.

מ. בקשר לחמשת המבצעים — ניתוסף בזה גם הענין של "טנק". לכאורה הרי זה רק ענין של "מילתא דבדיחותא" — שכשם ש"טנק" הוא כלי-נשק מיוחד שיש לו סגולה מיוחדת לא רק להגן, אלא גם בשביל כיבוש, הנה כן הוא בענין המצוות, שמצוה "מגינה ומצלה"¹⁵¹, ויתירה מזה, שעל ידה נעשה כיבוש ענינים של קליפת נוגה, ועל ידה גם ענינים הקשורים עם ג' הקליפות — להפוך אותם, ועד לאופן ש"זדונות נעשו לו כזכיות"⁸³;

והרי זהו כללות ענין התורה ומצוותי' — לעשות לו ית' דירה בתחתונים, והיינו שאע"פ ש"עולם" (ובפרט עוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו) הוא מלשון העלם והסתרת¹⁵², חושך כפול ומכופל — יש לעשות שם "דירה" לו ית', עי"ז שיהודי לומד תורה ומקיים מצוות, ולכן צריך לכבוש את כל הענינים שמנגדים לזה, ולהביא לשם את השלטון של הקב"ה ש"מלכותו בכל משלה"¹⁵³.

(148) בהקדמה — ה, א ובנצו"ז (אות
 כב). וש"נ.
 (149) ראה גם תו"מ חס"ו ע' 278. וש"נ.
 (150) אג"ק שלו ח"ב ע' תשכ. וש"נ.
 (151) סוטה כא, א.
 (152) ראה לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.
 (153) תהלים קג, יט.

וכללות בני"י יצאו מהמיצר הכללי, ובדרכי שלום ובטוב וחסד הנראה והנגלה, נלך — "בנערינו ובזקנינו גו' בכנינו ובבנותינו"¹⁴⁴ — לקבל פני משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

לט. ישנו כללות הענין של "בכל דרכיך דעהו"¹⁴⁵, כפי שתורת החסידות מאריכה בזה בכ"מ,

החל מדברי רבינו הזקן בתניא¹⁴⁶, שאפילו האוכל סתם, לא לשם תאוה, אלא רק למלאות רעבון גופו, אזי יורד חיות המאכל לפי שעה וכו', ולכן, אפילו כשהגוף רעב וצמא, כך, שלכאורה אין צורך בתוספת טעם שבגללו הוא אוכל ושונה, צ"ל כוונת האכילה ושתי' (לא מצד הרעבון והצמאון, אלא) כדי שעי"ז יתוסף אצלו בעבודת הוי',

וכן הוא בנוגע לכל הליכות האדם, כל עניניו ופעולותיו (כולל גם דיבור ומחשבה) שנקראים בשם "דרכיך" — שצריכים להיות קשורים עם אלקות, ועד לאופן של "דעהו", "דע את אלקי אביך", שהידיעה היא באופן שמביא לידי "ועבדהו בלב שלם"¹⁴⁷.

וזהו גם הביאור במה שמצינו שבכמה קהילות ובכמה מקומות אומרים בסיום ההגדה: "אחד מי יודע . . אחד אלקינו בשמים ובארץ", ועד"ז בנוגע לשנים ושלושה וכו' — שא' הפירושים והרמזים בזה, שכאשר יהודי רואה ענין של "אחד" בעולם, באיזה ענין שיהי', מעשה אחד, כלי אחד או בית אחד, הרי זה מעורר אותו ומזכיר לו — באופן שמתבטא בדיבור בגלוי — ש"אחד אלקינו בשמים ובארץ"; ואין זה סתם קישור בעלמא, אלא כן הוא באמת, שכאשר ישנו ענין של אחדות בעולם, הרי זה בגלל שישנו במקור ושורש העולמות — "אחד אלקינו", ומזה נמשך ענין האחדות ככו"כ ענינים ש"בשמים ובארץ" (ועד"ז בנוגע לשנים ושלושה וכו').

וזהו גם פירוש והסבר ההנהגה לחפש ולמצוא בכל ענין שרואים בעולם קשר ושייכות שיזכיר ענין של יהדות, תורה ומצוות, אף שלכאורה אין קשר ושייכות ביניהם, וזה רק "מילתא דבדיחותא" — כפי שמצינו בסיפורי חסידים אודות הבעש"ט ותלמידיו וכו', שאמרו פירושים על ענינים מלשונות אוה"ע, אשר, אפילו אם אין לזה יסוד בתורה, הרי עצם העובדה שזה מעורר ומזכיר על ענין של יהדות פועלת כבר שייכות

(146) פ"ד.

(147) דברי הימים-א כח, ט.

(144) בא יו"ד, ט.

(145) משלי ג, ו.

והיינו, שאצל אב וכן למטה, הבן הוא מציאות בפ"ע, והאב (ההורים) הוא מציאות בפ"ע [ולכן ההלכה היא ש"אבידתו ואבידת אביו אבידתו קודמת"²⁹, כיון ש"חייך קודמים"³⁰], משא"כ לגבי הקב"ה, אבינו שבשמים, הנה אפילו כשהנשמה נמצאת למטה בגוף אינה מציאות נפרדת ח"ו (כלשון רבינו הזקן³¹ שיהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות), אלא היא מציאות אחת עם הקב"ה³², להיותה "חלק אלקה ממעל ממש"³³, והרי ה"חלק" הוא מציאות אחת עם "הכל".

וכיון שהוא מציאות אחת עם הקב"ה, וכל שאר בני"י הם מציאות אחת עם הקב"ה, נמצא, שכל בני"י הם מציאות אחת — "כולנו כאחד" (למעלה מזה ש"כל ישראל חברים").

אמנם, אף שבשעת התפלה הענין ד"כולנו כאחד" הוא בדיבור ובגלוי, הרי לאחרי התפלה יכולים לשכוח על זה.

וזהו המעלה שבהתאספות רבים מישראל ביחד, החל מעשרה בישראל, שהם מייגצים את כל בני"י,

— שהרי על עשרה מישראל נאמר³⁴ "ונקדשתי בתוך בני ישראל", שלפי הפירוש הפשוט קאי על כל עם ישראל, ובנוגע להלכה למעשה קאי על עדה (עשרה) מישראל³⁵,

ולכן מצינו בנוגע לנוסח ברכת המזון, שעד עשרה יש שינויים בנוסח, אבל מעשרה ולמעלה הנוסח הוא שוה (ואף שיש תנא שסובר ש"לפי רוב הקהל הם מברכים", שמוסיפים בנוסח כו', אבל הדין הוא שגם במספר היותר גדול הנוסח הוא כמו בעשרה)³⁶ —

ועאכו"כ כשישנם כמה עשירות מישראל, וכולם מתאספים ביחד באותו מקום, ובשביל אותה סיבה,

הנה עוד לפני שמתחילים לדבר אודות הענינים והסיבות שגרמו לכך — ישנו כבר בגלוי ענין ההתקשרות של כל בני"י, כי, עי"ז שעשרה מישראל, והרבה יותר ממנין, מתקשרים ביחד, נעשית גם ההתקשרות עם כל בני"י בכל מקום שהם, ולא זו בלבד שיש קשר ושייכות ביניהם, "כל ישראל חברים", מלשון חיבור והתקשרות, אלא באופן ד"כולנו כאחד",

(29) ב"מ לג, א (במשנה).

(33) תניא רפ"ב.

(30) שם סב, א.

(34) אמור כב, לב.

(31) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע'.

(35) ברכות כא, ב. וש"נ.

(32) נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע'.

(36) שם מט, ב (במשנה). וראה שו"ע

תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון). ועוד.

אדה"ז או"ח סקצ"ב ס"ג. וש"נ.

(33) ראה לקו"ת דרושי ר"ה סב, ד.

דכיון שכולם מאוחדים בענין אחד, כוונה ומטרה אחת, נעשים גם כל המשתתפים מציאות אחת.

י. וענין זה קשור במיוחד עם י"ב-י"ג תמוז:

בעל הגאולה כותב במכתבו³⁷ "לא אותי בלבד גאל הקב"ה בי"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הק', שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה", והיינו, שמדובר אודות גאולה של יהודי אחד, "אותי", לשון יחיד, אלא שעי"ז היתה לכל בני" אותה גאולה שהיתה ליחיד.

ובמילים אחרות: לא רק שיש שייכות בין כל בני" (עד לאשר בשם ישראל יכונה), אלא באופן שנעשים מציאות אחת — "אותי" לשון יחיד.

יא. וגם אם בעבר היו יכולים להתווכח עד כמה נוגע הדבר, ואם הוא רק בבחי' "הידור מצוה", שיכולים להסתפק בו פעם אחת או כמה פעמים בשנה, או שיש צורך בכך בכל יום וכו' — הנה דוקא בשנים האחרונות ובחדשים האחרונים רואים אפילו בעיני בשר עד כמה נוגע ענין האחדות אצל בני", לא רק באופן ד"כל ישראל חברים", אלא גם באופן ד"כולנו כאחד".

כלומר: לא די בכך שליהודי אחד נוגע מה שנעשה עם יהודי נוסף באיזה מקום שהוא, ולא רק באופן שנאמר ("א קרעכצע טאָן..."), אלא הוא עושה ענין בפועל לעזור לו — שבשביל זה מספיק גם הרגש ש"כל ישראל חברים", שכל אחד מישראל, בכל מקום שהוא, קשור עם כל בני" בכל קצוי תבל; אלא הכוונה היא — שכל בני" יהיו נכללים להיות באותו אופן כמו היחיד, "אותי", שזהו הענין ד"כולנו כאחד" שלמעלה מ"כל ישראל חברים", שנרגש אצלו שזהו ענין שלו.

וכפי שפירש בעל הגאולה³⁷ מ"ש במגילה³⁸ "ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו", והיינו, שהענין שהביא את התחלת הגאולה מגזירת המן הוא — שיהודי הרגיש שהמאורע שקרה, קרה לו ("קרהו") בעצמו!

זהו אמנם מאורע שקרה עם הגוף של יהודי שנמצא במקום אחר, בארץ הקודש או בחוץ לארץ, אבל אעפ"כ, כיון שזהו חבר שלו, קרוב שלו, אח שלו, הנה לא זו בלבד שהוא מרגיש מה שקרה למישהו אחר שקרוב אליו, אלא הוא מרגיש שזהו דבר שקרה לו, דכיון ש"כולנו כאחד" (דכיון שמתאחדים כולם ביחד בשביל כוונה אחת, לכן נעשים כאחד), הרי מה שקורה לאח, קרוב או חבר, הוא דבר שקורה לו!

ואם אז הי' צורך בעידוד וברכה — עאכו"כ בימינו אלו, שהיו כאלו "חכמים בעיניהם" שברחו משם, אע"פ שעדיין היתה להם שליחות לפעול שם בנוגע להפצת היהדות, התורה ומצוותי'.

וגם בזה יש הוראה מבעל המאסר והגאולה — שלא רצה לנסוע משם כל זמן שלא הי' מוכרח, באופן שלא היתה אפשרות להמשיך בהפצת היהדות והתורה וכו', כידוע לאלו שהיו קרובים אליו בעבודתו בענין זה.

ובכן: יש כאלו שהכריחו אותם לנסוע משם — אם הכרח כפשוטו, או בגלל שלא היתה להם אפשרות להמשיך ולפעול שם דבר-מה בנוגע ליהדות, תורה ומצוות, משא"כ כשיצאו משם היו יכולים לפעול מבחוץ, עכ"פ עד כמה שיכולים לפעול למרות הפסק הגבול וריחוק המקום; אבל יש כאלו שהשאירו צאן מרעיתם ונסעו משם.

— אין הכוונה ללמד היפך הזכות ח"ו על מישהו, ובפרט בנוגע לאלו שעמדו בנסיון עשרות שנים ופעלו גם בנוגע לאחרים, ורק אח"כ נסעו משם; מזכירים זאת רק כדי להבהיר שאסור שזה יפעל חלישות ח"ו בנוגע ללימוד התורה וקיום המצוות והפצת היהדות אצל אלו שעדיין נמצאים שם, וימשיכו להיות שם כו"כ שנים, והרי בכל מקום שיהודי נמצא יש לו שליחות ונתינת כח לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

ומובטחים הם מנשיא דורנו, שיש להם ברכה והמשכת עזר מהקב"ה, שיצליחו בלימוד התורה ובקיום המצוות ובהרבת התורה והפצת היהדות, כמבואר במכתב וגם במאמר שלאח"ז¹⁴².

ולהעיר ששם מדובר אודות "עשרה שיושבין ועוסקין בתורה"¹⁴³, והרי דובר לעיל (ס"ט) שעשרה מישראל הם באי-כח של כל ישראל כולם, כיון שעליהם נאמר "ונקדשתי בתוך בני ישראל", ולכן, כאשר עשרה מישראל מוסיפים בלימוד התורה וקיום המצוות, ובאופן החדור באהבת ישראל, שרוצים שזה יגיע לכל אחד מישראל בכל מקום שנמצא, ועאכו"כ לבני" שנמצאים ב"מיצר" כפשוטו, ו"מיצר" ביתר שאת וביתר עוז בנוגע לכל עניני יהדות ותורה ומצוותי' — הרי זה פועל שיהי' "ענני במרחב ייה"¹⁰⁶ בכל השייך להם, שיוכלו לעסוק בלימוד התורה ובקיום המצוות ובהפצת היהדות בשמחה ובטוב לבב "בכל אתר ואתר לפני עינינו".

ועד שנזכה שהם יצאו מהמיצר שלהם, ואנו נצא מהמיצר שלנו,

(142) ד"ה עשרה שיושבים ועוסקים (143) אבות פ"ג מ"ו. בתורה — סה"מ תרפ"ח ס"ע קמח ואילך.

(37) סה"ש תשי"ג ע' 44. תש"ה ע' 73. (38) אסתר ד, ז.

וכל זה — נוסף על כללות הענין שנכנס ל"שפאליערקע" יחד עם תפילין של יד ותפילין של ראש וכו' (כמסופר ברשימות¹³⁶), וע"פ האמור לעיל יש בזה כבר התחלת פעולת המצוה, אפילו בד' אמות אלו.

לה. וכן הי' במאסר גם "מבצע צדקה":

ידוע המסופר (גם ברשימות¹³⁶), ועוד יותר ממה שסיפר בעל המאסר (בעל-פה) אודות כמה פעולות בענינים של צדקה שעשה עם אלו שישבו עמו באותו חדר — לעזור להם בעצה טובה, עידוד רוח וכו', וגם ע"י נתינת עניני אכילה ושתי' שהיו שייכים אליו, שזהו ענין עיקרי במצות הצדקה — לא ע"י ממון, אלא ע"י ענין של אכילה ושתי', כמסופר בגמרא¹³⁷ אודות הצדקה של אשת אבא חלקי' שהועילה יותר מתפלתו, כיון שהיתה בענין של אכילה שהעני הי' יכול לאכול מיד.

לו. וזהו הלימוד והעידוד והתוספת כח — בבחי' "וממנה יושע" — בנוגע לדרישה להמשיך לעסוק ב"מבצעים" מתוך "שטורעם", כולל גם "שטורעם" של שמחה ושל דרכי נועם,

ועד שיפעלו שעל כל בית ובית של בני" תהי' מזוזה, שעל ידה יקויים הענין ד"שומר דלתות ישראל"¹³⁸, באופן ש"הוי' ישמר צאתך ובוואך מעתה ועד עולם",

ובאופן כזה — עם השמירה של הקב"ה ש"לא ינום ולא יישן שומר ישראל" — נכנס אל הגאולה האמיתית והשלימה, שאז יהי' גם בנין "בית ה'". בית גדול¹³⁹ — ביהמ"ק¹⁴⁰ (שאע"פ שע"פ דין אינו חייב במזוזה¹⁴¹, ה"ה קשור עם ענין המזוזה), ובקרוב ממש.

* * *

לז. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה השם נפשנו בחיים.

* * *

לה. במכתב הנ"ל⁵, לאחר שכותב ש"ראוי (יום זה) לקובעו ליום התוועדות והתעוררות לחיזוק התורה והיהדות" — ממשיך מיד בענין של עידוד וברכה בנוגע ל"אחינו יושבי מדינת רוסיא".

דירת ישראל. וראה לקו"ש שבפנים (סל"א) ע' 123 הערה 22.

(136) ראה שם ס"ע 271 ואילך.

(139) מלכים-ב כה, ט.

(137) תענית כג, ב.

(140) ראה מגילה כז, רע"א.

(138) סידור האריז"ל (כוונת מזוזה).

(141) רמב"ם הל' מזוזה פ"ו ה"ו.

משנת חסידים מס' מזוזה פ"ג מ"ט. ובכל בו

וכיון שהוא מרגיש וחווה שזהו דבר שקורה לו, מתבטא הדבר במעשה בפועל בכך שהוא עוזר לחבירו באותו אופן ומתוך אותה חיות כו' כפי שהי' עוזר לעצמו, והיינו, שאין זה באופן שהוא עושה טובה לחבירו, אלא כשם שבשעה שממלא את צרכיו אינו מרגיש שעשה טובה למישהו, אלא זהו דבר המובן מאליו שבשעה שהוא רעב צריך לאכול, ובשעה שהוא צמא צריך לשתות וכו', כן הוא גם בשעה שחבירו רעב וצמא, כולל גם רעב וצמא לדבר הוי', שחסר לו ענין ביהדות.

וכאשר הקב"ה רואה שכל בני" הם מציאות אחת, ומה שקורה אצל אחד, הנה לא זו בלבד שזה נוגע לשני, אלא זה חודר בו כמו מאורע שקורה לו — אזי ממשיך הקב"ה ברכותיו במלוא המדה.

יב. וכדי להבטיח שהקשר והאחדות של בני" מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציך" ו"שואב מימך", לא יהי' באופן מעושה — שאז אין לזה קיום, וכשמתבטל רגע קודם או אח"כ נעשה גם שברון לב מהאכזבה כו' — הרי זה צריך להיות ע"י ענין שגם הוא באופן של אחדות בתכלית:

יש להתקשר ע"י דבר שלא שייך בו שינויים, וויכוחים ופשרות (שיכולים להיות בכמה אופנים: למחצה ולשליש ולרביע), אלא ע"י ענין שהוא אמת, שנשאר תמיד כמו שהוא, באופן ש"לא תוסיפו גו' ולא תגרעו"³⁹, וכמרומוז בכך שתיבת אמת מתחילה באות א', התחלת האותיות, ומסיימת באות ת', סוף האותיות, וחודרת גם את כל האותיות שביניהם, שלכן יש בה גם אות מ', אמצע האותיות⁴⁰.

וכיון שכל ענין שבעולם יש לו שם שמורכב מאותיות שהם מהווים ומחיים ומבטאים את תוכן הדבר⁴¹, והאותיות הם אותיות הא"ב, שחדורים בענין האמת (התחלת וסוף ואמצע האותיות), הרי מובן, שבכל הענינים שבעולם ישנו בהעלם ענין האמת; אך כדי למצוא את האמת שישנו בהעלם בכל דבר, הרי זה ע"י שלומדים ומתנהגים ע"י הענין שהוא אמת בגלוי — שזוהי תורתנו, שנקראת "תורת אמת", ולא רק אמת בשמים, אלא "תורת חיים", שגם בחיים כאן בעוה"ז הגשמי והחומרי נותנת התורה הוראה אמיתית כיצד להתנהג.

ולכן, כאשר בני" מתאחדים ע"י "תורת אמת", תורה אמיתית ונצחית, ש"תורה אחת לכולנו",

דבר"ר פ"א, יו"ד.

(39) ואתחנן ד, ב.

(40) ראה ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א. (41) ראה תניא שעהיחודה"א פ"א. ובכ"מ.

— ואלו שרוצים לומר שיש חילוקים: אחד נקרא "אורתודוקס", והשני נקרא בשם אחר וכו', הרי זה רק מחיצות מלאכותיות שאין בהם ממשות, וכאמור לעיל ש"אב א' לכולנו", וכולם בני אברהם יצחק ויעקב ובנות שרה רבקה רחל ולאה, אלא שיש מי שאצלו ניכר הדבר בחיי היום-יום, על כל צעד ושעל, ויש מי ש"בשם ישראל יכונה", אבל "לבו תמים עם ד' ותורתו", והיינו, שבפנימיות לבו (שמחי' את כל האדם) הרי הוא שלם ומאוחד עם הקב"ה, אלקים אמת, שנתן לנו תורת אמת — אזי נעשית אחדות אמיתית, וכשם שבתורה לא יהיו לעולם שינויים, "התורה זו לא תהי' מוחלפת"⁴², כך לא יהיו שינויים באחדות זו.

ובמילא יפעל הדבר שלא זו בלבד שיעזרו איש לרעהו לפי שעה, פעם אחת או כמ"פ בשנה — שזהו גם דבר גדול, אבל לא מספיק גדול לפי ערך הכחות שניתנו לכל אחד מישראל, ובפרט אלו שהם בעלי השפעה; מהם נדרש להרגיש כל חווי' בחייו של יהודי נוסף כמו חווי' אישית, וכל מה שעושה בשביל הזולת, הרי זה כמו שהי' עושה לעצמו, ולכן עושה זאת בסבר פנים יפות ומתוך שמחה, שאז יהי' העזר שלהם, בגופם או בנשמתם או בממונם, עזר אמיתי ועזר תמידי,

וענין זה יכול להיות רק אם הדבר נעשה ע"פ הוראות תורתנו, תורת אמת, שע"ז מגלים את האמת שבכל אחד מישראל, כאמור לעיל, שיהודי אינו יכול ואינו רוצה להיות נפרד מאלקות.

ואז, הנה גם מי שברגע שלפנ"ז הי' במעמד ומצב ש"בשם ישראל יכונה", היינו, שקרא את עצמו יהודי באופן של כינוי בלבד, ורצה להשלות את עצמו שהעיקר אצלו הוא משהו אחר — יתפוס את האמת, שמציאותו האמיתית היא — "ישראל", היותו יהודי, ושכל בני"הם מציאות אחת.

ואז עומדים כל בני"ה כמו חומה, שמגינה על כל אחד מישראל וכל בני"ה מכל ענין בלתי-רצוי,

וענין זה פועל שבקרוב ממש יתגלה הקב"ה כמו חומת אש — "אני אהי' לה גו' חומת אש"⁴³ — סביב כל אחד מישראל וכל בני"ה בכל מקום שנמצאים בימי הגלות האחרונים,

ובקרוב ממש יבוא משיח צדקנו — "ועבדי דוד מלך עליהם גו' "

42) עיקר הט' מי"ג העיקרים. וראה סה"ג. פיה"מ סנהדרין פ' חלק יסוד התשיעי. רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט. הל' מלכים פי"א (43) זכר' ב, ט.

ובפרט שקביעת המזווה על הדלת שחייבת במזווה שומרת שלא יוכלו להכנס גם ע"י הדלת שאינה חייבת במזווה (שאינן לה משקוף ושתי מזוזות), או ע"י האכסדרה שפתוחה לחוץ.

והביאור בזה — ע"פ האמור לעיל:

כשעושים זכר לקרבן פסח או חגיגה ע"י דבר גשמי, היינו, שמלבד האמירה בדיבור, מקשרים זאת גם עם דבר גשמי שבעולם (כמו זרוע של עוף) שיש לו איזה שייכות, דמיון ורמז על המציאות הגשמית של הקרבן — הרי זו הוספה חשובה לענין ד"ונשלמה פרים שפתינו" בנוגע לזבחים ופסחים שבסדר ההגדה.

ועד"ז בנוגע לענין המזווה: כאשר קובעים מזווה על הדלת שדרכה צריך הגוף הגשמי של היהודי בכניסתו לביתו או ביציאתו מביתו — שהרי ע"פ תורה צ"ל הכניסה לבית והיציאה מהבית בסדר מסודר; לא דרך החלון או דרך הגג וכו', אלא דרך הדלת דוקא — הרי זה פועל על הגוף הגשמי, כולל גם הלב עם החלל השמאלי שבו (שהוא חלק מהלב הגשמי שנמצא בגוף הגשמי) וכל מה שקשור עמו, ש"הוי' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם", כך, שבמשך כל הזמן שנמצא בבית ("בואך"), וגם לאחר יציאתו מן הבית ("צאתך"), לא יוכלו היצה"ר והשטן לפגוע בו.

וכן הוא גם בנוגע לשאר המבצעים — שגם כשישנו ענין של זכרון בלבד, כמו קופה של צדקה, שאינה המצוה עצמה, אלא רק כלי שמזכיר על ענין הצדקה, ועד"ז אפילו הספרים, שאינם מצות לימוד התורה שעל ידה "אותי אתם לוקחים", אלא רק ספר שעל ידו אפשר לקיים מצות לימוד התורה בקלות יותר (לא רק בעל-פה, אלא גם מתוך הכתב), הנה כיון שישנו זכר לדבר גם בגשמיות (נוסף על הדיבור בזה), הרי זה מקשר וממשיך מעין הפעולה שנעשית ע"י קיום המצוה בכל פרטי'.

לד. וכמו"כ מצינו במאסר הענין של "מבצע תפילין":

מסופר בארוכה ברשימת המאסר¹³⁴ שבעל המאסר דרש שיתנו לו את התפילין, השקו"ט בזה, והסירוב לענות על שאלות החוקרים ושבתת הרעב וכו', עד שהחזירו לו את התפילין.

ועוד זאת, שגם לפני שניתן הרשיון שלהם, הנה כבר בלכתו במסדרון, על המדרגות, הניח כבר את התפילין¹³⁵.

134) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 183. ע' 190 ואילך.

ואילך. ע' 202. ע' 206. ע' 210 ואילך. ע' 268 (135) סה"ש שם ס"ע 211 ואילך. ע' 265.

מעתה ועד עולם", מצד "עינא פקיא"¹²⁷, כיון ש"הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל"¹²⁸,

כולל גם השמירה וההגנה מפני היצה"ר לגרשו כו' (ככל פרטי הלשונות בכתבי האריז"ל — בסידור ובשער ההקדמות¹²⁹), והיינו, שפועל אצל כל איש פרטי ובית פרטי הענין ד"את רוח הטומאה אעביר", ועד לקיום היעוד¹³⁰ "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", שאז — "הוי' יהי' לך לאור עולם"¹³¹ בגלוי, בקרוב ממש, בגאולה האמיתית והשלימה.

* * *

לג. ע"פ האמור שיכולה להיות המשכת פעולת המצוה ע"י עשיית רמז בגשמיות (נוסף על כללות ענין התורה ש"כל העוסק בתורת כו' כאילו כו'), גם כשאי אפשר שתהי' ע"י המצוה בגשמיות כפשוטה ע"פ שו"ע, בדוגמא עשיית זכר לפסח וחגיגה בקערה שבפסח, ועד"ז בכמה ענינים שעושים "זכר למקדש"¹³² — יובן גם המוזכר לעיל (ס"ב) מכתבי האריז"ל¹²⁹, שקביעת המזווה על הדלת מגינה מפני השטן ויצה"ר, ואינה מניחה אותם ליכנס כו'.

לכאורה הרי זה דבר תמוה שאינו מובן כלל:

בשלמא כשמדובר אודות בשר ודם שצריך לעבור דרך הדלת, שייך לומר שכאשר קובעים מזווה, הרי זה מעכב אותו מלהכנס; אבל איך שייך לומר שקביעת המזווה על הדלת מגינה ומצילה מפני היצה"ר, שמקומו בחלל השמאלי שבלב (כמבואר בתניא¹³³) — מה יכול להועיל ולמאי נפק"מ בנוגע ללב עם החלל השמאלי (שנמצא בביתו או בחוץ באיזה מקום שיהי') מה שנעשה על דלת הבית?!

והרי ענין זה הוא לא רק ע"ד הסוד בלבד, אלא זוהי גם משמעות הענין ד"הוי' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם" — שהשמירה (ע"י המזווה) בצאתו ובבואו היא לא רק מדברים גשמיים שצריכים לעבור דוקא דרך דלת, אלא גם מענינים שאין להם שייכות להליכה גשמית בכלל, ולהליכה דרך דלת דוקא, ולא דרך חלון או דרך הגג וכיו"ב.

(130) זכר"י יג, ב.

(127) ראה זח"ג קכט, ב.

(131) ישע"י ס, כ.

(128) שם, ד.

(132) ראה אנציק' תלמודית ערך ביהמ"ק

(129) ראה מכתב תחילת חודש תמוז,

— זכר למקדש (כרך ג' ע' רמ ואילך). וש"נ.

(אג"ק חכ"ט ע' קפט)

(133) רפ"ט.

הערה ד"ה מזווה. וש"נ.

לעולם"⁴⁴ — שיוציא את כל אחד מישראל ואת כל בניי מהגלות הפנימי של הנשמה בענינים שאינם ברוח היהדות, ועד לגאולה מהגלות כפשוטה — גאולה האמיתית והשלימה, בקרוב ממש, ע"י משיח צדקנו.

* * *

יג. דובר לעיל שהתכלית היא שכל בניי יהיו "כולנו כאחד", "כאיש אחד", "קומה אחת שלימה" — לפי שזוהי גם המציאות, ולכן יכולים לדרוש ולצפות מכל אחד מישראל (באיזה מעמד ומצב שיהי') שענין זה יהי' אצלו בגלוי ויתבטא בנוגע למעשה בפועל.

אמנם, כיון שישנם גם ענינים שעליהם נאמר "כל ישראל חברים", כפי שמצינו בנוגע לדברי המשנה⁴⁵ אודות עולי רגלים בביהמ"ק וכו' — הרי מוכח שיש גם מעמד ומצב שבו צריכים בניי להיות באופן של "חברים", ולא באופן ד"כולנו כאחד".

יד. והביאור בזה:

כשמדגישים את הענין ד"כולנו כאחד", כמו "קומה אחת שלימה", יכולים לפעמים לעלות מחשבה, שעפ"ז, אין הכרח שהוא חייב לעשות דבר מסויים, אלא יתכן שהוא פטור מזה, וחבירו יעשה זאת — כמו ב"איש אחד", קומה אחת שלימה, שלא כל אבר עושה את כל הענינים, אלא לכל אבר יש תפקיד מיוחד, כמו עין רואה ואוזן שומעת, מבלי להתערב; פעולת העין היא רק לראות ולא לשמוע, ופעולת האוזן היא רק לשמוע, ולא לראות.

וכיון שהיצה"ר הוא "ערום" ו"אומן באומנתו" — ב"אומנות" שלא להניח ליהודי לחיות חיים ראויים כדבעי — יכול לנצל את הענין ד"קומה אחת שלימה" באופן ש"היום"⁴⁶ אומר לו עשה כך"; הוא מסכים שכל בניי הם כמו גוף אחד, אבל בגלל זה טוען, שגוף אחד יש לו רק שתי ידיים, ראש אחד ולב אחד, וכל אבר צריך למלא את התפקיד שלו, ולא לבלבל את השני, וכיון שכן, טוען היצה"ר ואומר ליהודי: מהו ההכרח שאתה תתן צדקה? — אולי די בכך שתשב ותלמד, כיון שב"קומה שלימה" של בניי הנך ה"ראש", וה"ראש" לא נותן צדקה; השכל שבראש צריך להיות עסוק בלימוד; ואילו נתינת הצדקה שייכת ל"יד המחלקת צדקה" (כהלשון הידוע⁴⁷), כך, שפלוגי שהוא בבחי' "יד", הוא זה שצריך ליתן צדקה, ואילו אתה — שב ולמד!

(46) שבת קה, ב.

(47) תניא פכ"ג.

(44) יחזקאל לו, כד-כה.

(45) חגיגה שבהערה 25.

ועד"ז להיפך: בראותו שפלוני מצליח בלימוד — אזי מתחיל לטעון שהתפקיד שלו הוא רק להיות "יד המחלקת צדקה", ואילו קביעת עיתים בתורה בהתמדה ושקידה מתוך התמסרות, שייכת ליהודי אחר.

ובגלל זה, הנה בד בבד עם הענין ד"קומה אחת שלימה", כמו גוף אחד — ישנו גם הענין השני, ש"כל ישראל חברים", וכל אחד הוא גוף אחד ו"קומה שלימה" בפ"ע, באופן ש"תמים תהי' עם הוי' אלקיך"⁴⁸, בכל רמ"ח אברים, כנגד רמ"ח מצוות עשה⁴⁹, ושס"ה גידים, כנגד שס"ה מצוות לא תעשה⁵⁰ (כמבואר בלקו"ת ד"ה כי המצוה הזאת⁵¹ ובכ"מ), ולכן אינו יכול לטעון שיוצא י"ח ע"י הצדקה שנותן יהודי אחר, או ע"י התורה שלומד יהודי אחר, אלא הוא בעצמו צריך לקיים את כל תרי"ג המצוות, החל מצדקה, שזהו"ע של עשי', ועד ללימוד התורה שזהו"ע שבהבנה והשגה בשכל שבראש.

ונמצא שיש שני ענינים שתובעים מכל אחד מישראל: יש ענינים שבהם צ"ל אצלו בגלוי הענין שכל בני"הם "כאיש אחד", "קומה אחת", ויש ענינים שבהם צריך להחשיב את עצמו לקומה אחת שלימה בפ"ע, באופן ד"תמים תהי'", בכל האברים והגידים ברוחניות, ובמילא גם בכל האברים והגידים בגשמיות.

טו. וענין זה מתבטא בשני התוארים שנאמרו על עם ישראל — "כעפר הארץ"⁵² ו"כחול הים"⁵³ או "ככוכבי השמים"⁵⁴:

"כחול הים" — כל גרגיר חול הוא מציאות לעצמו, אלא שכיון שכל גרגירי החול נמצאים בסמיכות זל"ז, יש קשר ושייכות ביניהם. ועד"ז "כוכבי השמים" — שכל כוכב הוא מציאות לעצמו, אלא שכולם נמצאים באותם שמים, ולכן נקראים "כוכבי השמים".

ואילו "עפר הארץ" — לא שייך לחלק אותו לגרגירים; אם הוא עפר כדבעי — הנה "סדנא דארעא חד הוא"⁵⁵, היינו שכל עפר הארץ הוא מציאות אחת.

ודוגמתם בכנ"י — כאמור לעיל שיש ענינים שבהם מודגשת מציאותו של כל אחד מישראל בתור יחיד — "כחול הים" או "ככוכבי השמים", באופן ש"כל ישראל חברים"; ויש ענינים שבהם מודגש הענין ד"כולנו כאחד" — מציאות אחת של עם ישראל, "כעפר הארץ".

(48) פ' שופטים יח, יג.

(49) מכות כג, סע"ב.

(50) זח"א קע, ב.

(51) נצבים מה, ג.

(52) לך לך יג, טז. ועוד.

(53) וישלח לב, יג. ועוד.

(54) וירא כב, יז. ועוד.

(55) קידושין כז, ב. וש"נ.

מעוררים ומקרכים את הגאולה האמיתית והשלימה גם בנוגע לארץ ישראל עצמה וכל הענינים הקשורים עמה, ועד לקיום היעוד "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות" (כמבואר במדרש¹²⁰).

ל. ומהענינים שגם הם ממהרים בזה — כשעושים מעין זה בנוגע למבצע בית מלא ספרים:

כאשר בכל בית יהודי ימצאו ספרי קודש, הנה סוכ"ס ילמדו בהם ויתפללו ויאמרו מזמורי תהלים בהם,

ואפילו לפני שיבוא בלימוד בפועל, תפלה בפועל ואמירת תהלות ותשבחות בפועל — הנה עצם הענין שבבית זה נמצאים ספרים, מביא יחד עם הספרים את הקב"ה בעצמו, ש"אותי אתם לוקחים"¹²¹,

ויחד עם ספר התהלים, תהלות ותשבחות של דוד מלך ישראל, "נעים זמירות ישראל"¹²², מביאים גם את הגילוי של דוד המלך, ש"נשיא להם לעולם"¹²³, בכיאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

לא. הביאור בשייכות של מבצע מזווה למאסר, ע"פ הסיפור¹²⁴ שבחקירה הראשונה שאלו אותו אם הוא יודע היכן הוא נמצא? והשיב, שיודע שנמצא במקום שפטור ממזווה, כמו בית דיר של סוסים ובית הכסא — כדי לפעול במקום זה שייכות לענין המזווה, הן ע"י לימוד תורת מזווה, ע"ד "כל העוסק בתורת כו' כאילו הקריב כו"¹²⁵, והן ע"י שייכות שלילית למצות מזווה, שפועלת ענין של שמירה גם באופן שלא מתקיימת מצות מזווה, כפי שמצינו במשנה¹²⁶: "מקל שיש בו בית קבול למזווה", שהיו אנשים נושאים עמהם לשמירה — נכלל בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפסה בלקו"ש חיי"ט ע' 125 ואילך.

לב. וענין זה מהוה חיזוק מיוחד ועידוד מיוחד ותוספת כח במיוחד בנוגע ל"מבצע מזווה" בימינו אלו, שפעל ופועל ויפעל שמירת כל ישראל בימי הגלות האחרונים, באופן ש"הוי' ישמר צאתך וכוךך

(120) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישע"י רמז תקג.

(121) יחזקאל לז, כה.

(122) סה"ש תש"ב ע' 82. וראה גם ת"מ

ח"ה ע' 41.

(123) מנחות בסופה. ועוד.

(124) כלים פ"ז מט"ז.

(121) שמור"ר ר"פ תרומה. פל"ג, ו.

תנחומא תרומה ג. ויק"ר פ"ל, יג. תנחומא

אמור יז. וראה תניא פמ"ז.

(122) שמואל"ב כג, א. וראה שהש"ר

האמצעי מאריך¹¹⁵ בנוגע לחילוקים בפעולת המצוה בדבר הגשמי שבו נעשית המצוה, בשעת עשיית המצוה ולאחרי שנעשית בו המצוה, ובדרגא פחותה מזה — קודם שנעשה המצוה, כי, עצם העובדה שזהו דבר המוכשר לעשיית מצוה, מהווה כבר ענין של בירור (כו').

כט. וזהו גם אחד הטעמים להשתדלות להדפיס ספרי קודש (ובפרט תניא תהלים וסידור, כמסופר ברשימת המאסר) בפאיד שבארץ מצרים¹¹⁶, בעבר השני של ה"תעלה", חלק מאפריקה:

כאשר יהודים כובשים מקום מסויים [לא ב"כחי ועוצם ידי"¹¹⁷], "כי אם ברוחי אמר הוי' צבאות"¹¹⁸], הרי זה בודאי בהשגחה פרטית, כמו כל ענין, ועאכו"כ ענין שנעשה ע"י כו"כ מישראל, ועאכו"כ שהיתה בזה הגנה והצלה על ארצנו הקדושה.

וכיון שיש צורך לעשות שם ענין שאף אחד לא יוכל לשנותו (בודאי לא גוי, ואפילו לא יהודי, להבדיל, שהוא בעל בחירה) — לכן היתה ההשתדלות [באמצעות השלוחים שזכו והשתתפו בזה] להדפיס שם ספרי קודש, שע"ז נעשה שם ענין של "יחוד נצחי", כיבוש לעד ולעולמי עולמים.

[אע"פ שבגלוי יקח זמן כו', שכן, אילו זכו כו', היתה נשארת פעולת הכיבוש גם לאח"ז, אלא שהתערבה כאן פעולה של יהודי, בעל בחירה, שאין כאן המקום להאריך בזה; אבל עכ"פ, פעולת ההדפסה אינה ניתנת לשינוי אפילו ע"י בחירה של יהודי, כיון שכבר נעשה ענין נצחי לעולם ועד].

ובפרט שגם עכשיו לומדים בספר תניא זה, ומתפללים בסידור זה, ואומרים מזמורי תהלים בספר תהלים זה (כרוך יחד עם הסידור) וכו' — כך, שהפעולה שנעשתה בפאיד, יש בה בגלוי התעוררות מעמד נצחי לתורת הוי' ולמצוותיו, כולל גם פנימיות התורה.

ואשרי חלקם של כל אלו שזכו ליטול בזה חלק, שגם הוא חלק נצחי — "חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל"¹¹⁹.

והעיקר — שע"י הלימוד והתפלות ואמירת מזמורי תהלים כו',

115 ראה שערי אורה שער הפורים ד"ה
 116 ראה גם מכתב ד' אדר שנה זו (אג"ק חכ"ט ע' ק).
 117 עקב ח, יז.
 118 זכרי' ד, ו.
 119 קרח יח, כ.

טז. וענין זה קשור גם עם מ"ש בפרשת השבוע, בחלק הפרשה השייך ליום רביעי (י"ג תמוז), מרביעי עד חמישי (כידוע ההוראה של בעל הגאולה ללמוד בכל יום חלק הפרשה השייך ליום זה) — "מי מנה עפר יעקב"⁵⁶:

הלשון הרגיל בנוגע ל"מי מנה" הוא: "והי' מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר"⁵⁷. ואילו כאן נאמר "מי מנה עפר יעקב" דוקא.

וההסברה בזה:

בנבואה זו הי' צורך לשלול את ענין היפך הברכה ע"י בלעם — "לא תאור את העם כי ברוך הוא"⁵⁸. ולכן הי' צורך להדגיש את האחדות הכי גדולה שיש אצל בני — "כולנו כאחד", שאז ישנו ענין הברכה ("ברכנו אבינו") בלבד, ולא ח"ו הענין ההפכי.

וכיון ש"הדבר אשר ישם אלקים בפי אותו אדבר"⁵⁹, הכריח הקב"ה את בלעם לומר בנוגע למעלת בני שאי אפשר למנות אותם — "מי מנה" — שהסיבה לכך היא לא רק בגלל היותם "כחול הים אשר לא ימד ולא יספר", אלא ענין עמוק יותר — להיותם "כעפר הארץ" ("מי מנה עפר יעקב"), שהוא מציאות אחת — "סדנא דארעא חד הוא", ולא שייך להפריד חלק אחד מחבירו, כיון שכל חלקי העפר באיזה מקום שיהיו הם מציאות אחת.

ולפנ"ז מקדים הכתוב⁶⁰ "הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב" — כיון שעיקר החילוק בין בני לשאר העמים מתבטא בענין ד"עפר יעקב":

"כחול הים" — יכול להיות גם אצל שאר העמים, אלא שאצלם לא יהי' באופן "אשר לא ימד ולא יספר", כיון שיכולים ליטול חלק מ"חול הים" בכלי שהוא במדידה והגבלה, שאז יכולים למנותו; אבל "כעפר הארץ", מציאות אחת של עפר כל העולם — הרי זה רק "עפר יעקב", שלכן הוא "עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב".

יז. וכאן גם המקום להעיר:

מיוסד על זה ש"כל איש ישראל", מבלי הבט על מעמדו ומצבו,

59 שם, לח.
 60 שם כג, ט.

56 בלק כג, יו"ד.
 57 הושע ב, א.
 58 פרשתנו כב, יג.

"לבו תמים עם ד' ותורתו" — בודאי יודע כל אחד מישראל אודות הענין ד"עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב".

ובפרט שבימים ושבועות וחדשים האחרונים ראו גם בעיני בשר — לדאבוננו, בענינים בלתי-רצויים — איך שבנ"י הם עם לעצמו, ולא רוצים להתחשב עמהם, וכנגד זה נעמדים בנ"י במעמד ומצב ד"מי מנה עפר יעקב" — שנעשים מציאות אחת, כך, שאי אפשר להפריד בין אחד לשני; ואז גובר הענין ד"עם לבדד ישכון" למעליותא — כמ"ש בברכת משה: "וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב"⁶¹, כפי שנעשה כבר בימי הגלות האחרונים, ומכין את הדרך וממהר את הגאולה.

וענין זה מדגיש יותר את ההבדלה בין ישראל לעמים, והזהירות שלא לעשות פירצה במחיצה שמבדילה ביניהם — כפי שכבר הוכר אפילו ע"י בלעם, שהי' גדול שבאומות⁶², שבנ"י הם "עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב"; מה שיהודי רק יעשה, תשאר המציאות באופן ש"בגויים לא יתחשב".

כל אחד מישראל, כפי שהוא לעצמו, ללא עירוב טעמים צדדיים, מבין, שלהיות יהודי אפשר רק ב"מסגרת" ההנהגה באופן ש"עם לבדד ישכון".

הקב"ה קבע אמנם שיש מציאות ש"גויים" יכולים להצטרף ל"עם לבדד ישכון", אלא שצריך לשאול אצל הקב"ה באיזה אופן יכול להיות שינוי כזה, שכן, להיותו בורא האדם, הן יהודים והן גויים, יודע הוא באיזה אופן יכולים להשתנות.

— בנוגע ליהודי, ברא אותו הקב"ה באופן שנשאר יהודי לעולם. יהודי הוא כמו התורה, שכשם שהתורה לא תהי' מוחלפת, כך גם יהודי לא יהי' מוחלף. יהודי לא יכול לחדול מלהיות יהודי ("אויס איד"). יכול להיות ח"ו "ישראל .. שחטא"⁶³, וה"חטא" יכול להיות בדרגות שונות, אבל אעפ"כ — ובלשון המכתב הנ"ל⁶⁴: "מבלי התחשב עם מצבו הפרטי בשמירת וקיום המצות" — אין זה משנה את העובדה ש"ישראל הוא"⁶⁵, לעד ולעולמי עולמים.

אבל "בגויים" — אינו כן; בנוגע לגויים קבע הקב"ה — שברא אותם — שיש אפשרות שגוי יהפוך ליהודי, ע"י דרך מסויימת ואופן מסויים, כפי שהקב"ה גילה בהלכה — "דבר הוי' זו הלכה"⁶⁶, באיזה

(61) ברכה לג, כח.
(62) ראה ספרי שם, י"ד.

(63) סנהדרין מד, רע"א.
(64) שבת קלח, ב.

וענין זה יבטל את ה"מאסר" הכללי של הגלות, בעגלא דידן, ויביא ללימוד תורתו של משיח מפי משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

כח. בהמשך להמדובר אודות "מבצע תורה" שהי' במאסר באופן גלוי — הי' גם "מבצע ספרים" באופן גלוי:

מסופר ברשימת המאסר¹⁰⁸, שמיד ביציאה מן הבית הי' התנאי שהוא לוקח עמו ספרים: סידור, חומש¹⁰⁹, תהלים — שעליו נרשם הפסוק בשמואל¹¹⁰ שאמרו לדוד המלך "לא תצא גוי' למלחמה ולא תכבה את נר ישראל" [ענין זה לא נזכר ברשימות, אבל לאחרי שחזר עם ספר התהלים, ראו מה שרשם עליו בהיותו במאסר¹¹¹], ותניא — תושב"כ של תורת החסידות (כמבואר ברשימות של בעל המאסר והגאולה¹¹²).

וכיון שלקח עמו ספרים הנ"ל לבית של ה"שפאליערקע" [בית שהי' פטור ממזוזה, כמסופר בהמשך הרשימה, וכפי שיתבאר לקמן (סל"א ואילך)] בנוגע למבצע מזוזה, והיו עמו במשך כל הימים שהי' במאסר, וכולם ידעו מזה כו' — נמצא שהי' במאסר גם "מבצע בית מלא ספרים" באופן גלוי, וביתר שאת וביתר עוז.

ויש להוסיף ולהעיר, שספרים אלו היו לא רק בד' אמות שבהם ישב בעצמו, אלא כמסופר ברשימה¹¹³ שבתחילה נטלו את הילקוט עם הספרים והתפילין והניחו אותם בחדרים אחרים, שלא היתה לו גישה אליהם — גם לשם הגיעו הספרים ע"י אלו שאסרוהו, כדי שגם שם יהי' "בית מלא ספרים"!

וכיון שאפילו ענין של בשר-ודם אינו נאבד, ועאכו"כ ענין שקשור עם ספרי קודש, ובלשון התניא¹¹⁴: "יחוד זה למעלה הוא נצחיי" — הרי אותם רגעים שהיו מונחים ספרי קודש באותו בית ובאותם ד' אמות, הם ענין נצחי, שגם סייע לנחקרים שלאח"ז.

וענין זה פעל פעולתו עוד לפני¹¹⁵ — דכיון שידעו למעלה שסוכ"ס יגיעו לשם הספרים למשך זמן, הנה עוד לפני שהספרים הגיעו לשם בפועל, נעשה כבר הבית מקום מוכשר לספרי קודש (ע"ד שאדמו"ר

(111) ראה סה"ש שם ע' 171. וראה גם תו"מ ח"ג ריש ע' 242.
(112) אג"ק שלו ח"ד ע' רסא ואילך. וש"נ.
(113) ראה סה"ש שם ע' 204 ואילך.
(114) פכ"ה.

(108) סה"ש תרפ"ז ס"ע 187.
(109) אף שלא נזכר ברשימה, כיון שביקש זאת אח"כ (ראה מכתב כ"ה סיון תרפ"ז מבית האסורים — אג"ק שלו חט"ו ע' לט).
(110) ב — כא, יז.

"וידבר אלקים וגו'" — נאמר במדבר סיני, במעמד הר סיני; ועל זה ניתוספו "הגהות" שנכתבים במאסר!...

ובנוגע למאמר דיו"ט שני של גליות, בשביעי בסיון — הנה גם המאמר עצמו¹⁰³ נכתב בגלות שבתוך גלות — במאסר, כפי שמציין בעל המאסר והגאולה: "נכתב במאסר ב' קרח כ' סיון" (משא"כ המאמר הראשון שאודותיו מציין "הגהות נכתבו במאסר", ומזה מובן שהמאמר עצמו נכתב קודם המאסר).

כו. וענין זה הוא בבחינת "עת צרה היא ליעקב וממנה יושע":

אם ישנו משהו שמתוכח ורוצה זירוז וראי' נוספת שיראו לו "באצבע" שצריך להיות "מבצע תורה" — הנה כשקוראים את הרשימות של בעל המאסר והגאולה ורואים מה שצויין בנוגע להגהות למאמר הראשון וכל המאמר השני שנכתבו במאסר, רואים שאפילו "בעת צרה", במעמד ומצב של מאסר, בעמקי ג' קליפות הטמאות לגמרי, עד להיפך החיים לגמרי, הי' אז מבצע תורה באופן גלוי — שהרי במדינה ההיא לא היתה אפשרות לשמור סודות אפילו בד' אמות הפרטיים, ועאכו"כ בד' אמות גשמיים של ה"שפאליערקע", שבחדר זה גופא היו אנשים נוספים¹⁰⁴, ובפרט ע"פ המסופר ברשימת המאסר שלאח"ז אכן מצאו את העט, עפרון וכו'¹⁰⁵.

ומזה ראי' — "ממנה יושע" — במכ"ש וק"ו כשנמצאים במעמד ומצב של חירות ושחרור מכל ענינים המבלבלים בערך המעמד ומצב של המאסר, שבודאי צריך להיות "מבצע תורה" באופן גלוי.

כו. ויה"ר שיעסקו ויפעלו במבצע זה ובכל המבצעים מתוך רחבות,

— לא רק רחבות ברוחניות, כפי שבעל המאסר התנהג בשבתו במאסר באופן ד"ענני במרחב י"ה¹⁰⁶ בנוגע לעניני תורה ומצוותי' (כמסופר ברשימות¹⁰⁷), אלא גם באופן של "מרחב" כפשוטו בכל הענינים, גם ענינים גשמיים —

ובהרחבה, ובשמחה ובטוב לבב,

(103) במפתח הנ"ל: "מהיכן זכו ישראל לק"ש — יום ב' דחה"ש" (לע"ע לא מצאנו מאמר זה). — וראה המשך תערובת חוברת ב (קה"ת, תשע"ב) ע' ע ואילך.
(104) וגם אם היו כאלו שהעלימו עין ("זיך געמאכט ניט-וויסנדיק") — הרי אלו
(105) ראה גם ספר התולדות אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג פט"ו (ס"ע 181).
(106) תהלים קיח, ה.
(107) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 194. תשא"ע 138. ועוד.

אופן צ"ל ענין הגיור, שאז נעשה מציאות חדשה, "כקטן שנולד דמי" (כדברי הגמרא בכ"מ⁶⁵) — כאשר הגיור הוא כהלכה.

ומובן גם בשכל: כיון שרוצים לשנות מציאות — צריך לשאול אצל מי שברא את המציאות, באיזה אופן ניתן לשנותה בשינוי אמיתי (לא מרומה). וענין זה נקבע ע"פ "דבר הוי' זו הלכה", והיינו, שאין זו סברא של בן-אדם, ואין זה ענין שנוגע לכבודו של פלוני, קבוצה זו או אחרת, אלא זהו "דבר הוי' זו הלכה".

יח. ואין זו פגיעה בכבודו של מישהו, והיותו כשיר ובעל-יכולת — שהרי זה בדוגמא⁶⁶ לחכם גדול בכל החכמות שיש בעולם, שאם לא למד חכמת הרפואה, אין זו פגיעה בכבודו אם אף אחד לא ישאל אצלו עצה בענינים הקשורים עם רפואה!

הוא לא הי' הולך בטל, וניצל את זמנו ללמוד שאר עניני חכמה, אלא שלא למד חכמת רפואה, ולכן, בנוגע לענין של רפואה, שואלים מי שהקדיש את חייו ללימוד חכמת הרפואה, ולא רק בתור לימוד חכמה שכתובה בספרים, אלא בתור ענין שנעשה החיות שלו ("ער לעבט דאָס איבער און לעבט דערמיט") בחייו היום-יומיים בכל פרטי הנהגתו במחשבה ובדיבור ובמעשה.

וכאשר אומרים לחכם בכל החכמות מלבד חכמת הרפואה, שלא שואלים אותו מה צריך לעשות בענין של רפואה — לא יחשיב זאת לפגיעה בכבודו, כיון שלא למד חכמה זו, וגם אם למדה, הרי זה נשאר אצלו בתור ענין של חכמה שאינו נוגע אליו למעשה בפועל, או שנוגע רק במקרים נדירים וכו', אבל אין זה דבר שבו הוא חי בחייו היום-יומיים בכל הפרטים.

ועד"ז גם בענינונו:

גיור כהלכה, ע"פ "דבר הוי' זו הלכה" — אינו ענין שמישהו חידש לפני שלש וחצי אלפי שנה⁶⁷, אלא ניתן במעמד הר סיני, שאז הי' סיום הגירות של כל עם ישראל (כסיפור חז"ל⁶⁸), ובאופן כזה יכול להיות גיור גם עתה — כפי שנתגיירו אבותינו במצרים ובצאתם ממצרים ועד לסיום הגירות במעמד הר סיני.

ומי יכול לבצע גיור כהלכה? — מי שהקדיש את חייו ללימוד

(65) יבמות כב, א. וש"נ.
(66) ראה גם שיחת י"ג תמוז תשל"ב וש"נ.
(67) ראה גם תו"מ חע"א ע' 147 ואילך.
(68) סל"ה (תו"מ חס"ט ע' 69). שם ע' 263. וש"נ.
(69) שם מו, א"ב. וש"נ.

הלכה, ולא רק בתור ענין שמופיע בספרים וכו', ולא רק ענין שנוגע אליו במקרה נדיר, כשישנו מאורע מיוחד, אלא זהו ענין שנעשה אצלו חיי נשמתו באופן יום-יומי, מהרגע שניעור משינתו, במשך כל היום, ועד שגם שינתו היא ע"פ הלכה — הוא המומחה לערוך גיור כהלכה.

ובדוגמת האמור לעיל — אין בזיון בכך שמישהו אין לו "סמיכה" לערוך גיור כהלכה, ובלבד שמנצל את זמנו עבור דברים טובים בשטחים אחרים.

וכפי שמצינו בענין ד"אתם נצבים היום כולכם", שכל בני"ה הם קומה אחת — שגם אז היו ביניהם "ראשיכם", "שבטיכם", "זקניכם" ולאח"ז "כל איש ישראל", כל עשר החלוקות שנימנו בכתוב²⁶, וכולם "נצבים.. לפני הוי' אלקיכם", באופן ד"מי מנה עפר יעקב" — אותה מציאות בכל קצוי תבל.

יט. ויש להוסיף ולהבהיר, שגם אם בעבר הי' מקום לטעות שיש יהודי שסבור שיכול להיות גיור שלא כהלכה — הנה עכשיו ברור הדבר שהוא מרמה את עצמו, ורוצה לרמות גם אחרים כו'; עכשיו ברור שאף אחד לא רוצה לעשות פירצה במחיצה שבין ישראל לעמים, ולשנות את מציאותו של הגוי למציאות אחרת, בה בשעה שהקב"ה אומר שזהו דבר בלתי אפשרי, וגם הגוי, להבדיל, אינו חפץ בכך ומנגד לזה, כפי שכבר ראו בפועל וכו' וכו', ואין להאריך בזה; לא כדאי לנצל את הזמן כדי להאריך בענינים שמבין כל אחד. מה שנוגע הוא המעשה בפועל — שיוכר אך ורק גיור כהלכה, כיון שזהו "דבר הוי'!"

עד לפני כמה שבועות הי' דבר המבלבל — שאם היו מכירים בכך שכולם סבורים שגיור חייב להיות כהלכה, הי' מתפרש הדבר שזהו נצחון של שר אחד על השני וכו' וכו'; אבל עכשיו התבטל גם מניעה ועיכוב זה — כיון שבין אלו שצריכים לחתום על החוק, אין מפלגה זו או אחרת וכו', כך, ששוב אין זה ענין שתובעים אנשים מסויימים, קבוצות או מפלגות מסויימות.

ולכן יש עכשיו דרך קלה ונוחה שנודמנה לאלו שיושבים עתה על ה"כסאות" — ואפשר לסמוך עליהם שאם רק ירצו, יוכלו לעשות זאת כדבעי, עם כל התכסיסים והמנהגים כו' — לתקן ולהוסיף תיבה שתעמיד את הענין על אמינותו, שגיור נחשב רק אם הוא כהלכה!

ואף אחד לא יחשוד שיש כאן "לחץ" מצד שר אחר או מפלגה אחרת וכו', ולכן מתביישים בכך שנכנעים ל"לחץ" — כיון שאלו שנקראו ה"לוחצים" נמצאים מבחוץ, ורואים על כל צעד ושעל שלא

התלויות בו"; ורק ביום הארבעים, ששה עשר בתמוז⁹², ניתנו הלוחות ש"מזה ומזה הם כתובים"⁹³ — "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש"⁹⁴.

ונמצא, שנגלה תורה — הי' בזמן מ"ת בהעלם; ומה הי' בגלוי — דוקא פנימיות התורה, שזהו הענין ד"יריד הוי' (וכל פמליא שלו) על הר סיני⁹⁵, כמפורש במדרש⁹⁶ שבנ"י ראו את המרכבה העליונה כו' (וכפי שמצינו גם בגמרא⁹⁷ אודות נוכחותם של המלאכים בגלוי במעמד הר סיני).

[ולהעיר גם מדברי הגמרא⁹⁸ "שאינן השכינה שורה על ישראל פחות משני אלפים ושני רבבות" (דוגמת מחנה שכינה של מעלה שהם כ"ב אלף מלאכים⁹⁹), ועאכו"כ ששים ריבוא מישראל, כפי שהי' במ"ת, שאז השראת השכינה היא באופן נעלה יותר, כמובן מדברי התוס'¹⁰⁰ בתירוץ הסתירה מהא ד"כל בי עשרה שכינה שריא"¹⁰¹, "דהכא אנביאים ואמשכן קאמר"].

ומזה מובן שבבוא חג השבועות בכל שנה יש הדגשה מיוחדת בנוגע לפנימיות התורה.

וכן הוא בנוגע לחג השבועות של השנה ההיא, שנת תרפ"ז, שנאמר בו מאמר של פנימיות התורה שאכן התחיל "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר"¹⁰², וכרגיל, לאח"ז בא המאמר בכתב, וכיון שבאמירת המאמר (לאחרי הכתיבה) יש הוספות — באים לאח"ז הגהות על המאמר. ועל זה מציין בעל המאמר והגאולה (כפי שכבר נדפס ב"מפתח", מועתק מכת"י בעל המאמר והגאולה): "הגהות נכתבו במאסר א' קרח יט סיון".

ונמצא, שבשעה שישב ב"שפאליערקע", במעמד ומצב של מאסר, הי' אז "מבצע תורה" באופן הכי נעלה: כתיבת הגהות ל"וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר"!

(92) ראה פרש"י לע"י יומא ד, ב (ד"ה מ"ד בששה וכו').
 (93) תשא לב, טו. וראה ירושלמי שקלים פ"ו סה"א.
 (94) ראה לקו"ש ח"ט ע' 252. וש"נ.
 (95) יתרו יט, כ.
 (96) ראה תנחומא תשא כא. צו יב. פסיקתא דר"כ פ"י יב (בחודש השלישי). פס"ר פ"י כא (עשה"ד). שמור"ר פ"ג, ב. פמ"ב, ה. פמ"ג, ח. וראה גם במדב"ר פ"ב, ג.
 (97) ראה שבת פח, ב.
 (98) יבמות סד, רע"א. ב"ק פג, א. הובא בפרש"י עה"ת בהעלותך יו"ד, לו.
 (99) חדא"ג מהרש"א יבמות שם.
 (100) ד"ה שני אלפים — ב"ק שם.
 (101) סנהדרין לט, א.
 (102) ב"מפתח ספרי מאמרי ודרושי אדמו"ר מהור"י צ"צ" (בעריכת כ"ק אדמו"ר שליט"א) צו"ן: "אנכי ה' אלקיך — חה"ש" (לע"ע לא מצאנו מאמר זה).

התורה והיהדות") — יש לקשר זאת עם ענין המאסר והגאולה, שבוודאי יש בו ענינים הקשורים עם חמשת המבצעים, כדלקמן.

וענין זה מהוה תוספת עידוד, שאם חמשת המבצעים היו בשעה שהי' מאסר כזה, בתכלית הירידה בעונש שמצד הלעו"ז, כידוע⁸⁵ שגזר-הדין הראשון הי' ענין של היפך החיים — עאכו"כ לאחר שהיתה הגאולה, ובאופן של גאולה נמשכת לכל אחד ואחת בימים ההם, כמ"ש במכתב⁸⁶ ש"לא אותי בלבד גאל הקב"ה כו' כי אם כו' וגם את אשר בשם ישראל יכונה", וממשיך ש"ראוי הוא לקובעו כו'", שזהו"ע של קביעות, ללא שינויים בכל השנים שלאח"ז — מובן עד כמה היא ההוספה וה"שטורעם" שיכול (ובמילא צריך ומוכרח) להיות בחמשת המבצעים.

כד. בנוגע לתורה — שכיון ש"גדול לימוד שמביא לידי מעשה"⁸⁴, הרי זו ההתחלה שמביאה לכל שאר המבצעים — מצינו דבר פלא בסיפור המאסר שקשור באופן ישר עם הענין של "מבצע תורה":

ענין התורה — קשור עם חג השבועות, "זמן מתן תורתנו", שזהו היום המיוחד בשנה שהוא המקור ונתינת-כח ש"בכל יום יהיו בעיניך כחדשים"⁸⁵, ויתירה מזה: "חדשים"⁸⁷, ללא כ"ף הדמיון.

והרי המאסר הי' בחמשה עשר בסיון, שבו "קיימא סיהרא — של "ירחא תליתאי"⁸⁶, החודש של זמן מתן תורתנו — באשלמותא⁸⁷.

כה. זאת ועוד:

דובר כמ"פ⁸⁸ אודות זמן מתן תורתנו בששי ובשביעי בסיון, שבנוגע לענין התורה — שמעו בגלוי רק עשה"ד [ובבהם גופא — הנה רק "אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום"⁸⁹, וטעם הדבר — מבאר רבינו הזקן בתניא⁹⁰ — לפי ש"שני דברות הראשונים, אנכי ולא יהי' לך, הם כללות כל התורה כולה, כי דבור אנכי כולל כל רמ"ח מ"ע, ולא יהי' לך כולל כל שס"ה מצות ל"ת], שבהם כלולים כל עניני התורה בהעלם, כמובא בפירושו רש"י⁹¹ ש"כל שש מאות ושלוש עשרה מצוות בכלל עשרת הדברות, ורבינו סעדי' פירש באזהרות שיסד לכל דבור ודבור מצוות

מו, א. וראה גם שמור' פט"ו, כו.
 (88) ראה גם תו"מ ח"ג ע' 60. וש"נ.
 (89) מכות כד, רע"א. וש"נ. הובא בפרש"י עה"ת שלח טו, כב.
 (90) רפ"כ.
 (91) משפטים כד, יב.

(84) קידושין מ, ב. וש"נ.
 (85) שו"ע אדה"ז אר"ח סס"א ס"ב —
 ע"פ ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ו.
 (86) שבת פח, א.
 (87) ראה זהר ח"א קג, רע"א. רכה, סע"ב.
 רמג, סע"א. ח"ב פה, א. רטו, א. ח"ג מ, ב.

מתחשבים עמהם (עם אלו שעד לפני משך זמן היו שרים וכו') באיזה ענין שיהי', ולכן אף אחד לא יחשוד שעושים זאת בגלל ה"לחץ" שלהם, אלא יוכלו לומר שעושים זאת ברצון הטוב, ואכן זהו אמיתית הרצון שלהם, כפסק הרמב"ם⁶⁹ שאמיתית הרצון והחפץ של כל אחד מישראל — לעשות מה שצוה הקב"ה בתורתו, תורת חיים.

ולא לחפש פשרות ושקרים חדשים (שהרי כל פשרה היא שקר), שיערכו חקירה ודרישה למצוא נוסח כזה או אחר, וידחו זאת במשך שבועות וחדשים וכו' — שהרי אי אפשר לדחות את מעמד הר סיני, כיון שכבר אירע בפועל, וישנו הענין ד"נותן התורה", לשון הוה⁷⁰, "בכל יום יהיו בעיניך חדשים"⁷¹; ואין מקום לחקירה ודרישה בנוגע לנוסח כו', כי, כל נוסח שדייקו שלא לכתוב "כהלכה", נחסך הצורך להתבונן בתוכנו של נוסח זה, דכיון שלא מוכנים לכתוב "כהלכה", ומסכימים על נוסח אחר, הרי ברור הדבר שנוסח זה הוא היפך ההלכה, דאל"כ, למה צריך לחפש נוסחאות חדשות, בה בשעה שישנו כבר הנוסח "כהלכה", ומזה מוכח שאין זה נוסח אחר, אלא תוכן אחר! וב"הלכה" לא שייך פשרות, חצי הלכה או שלשת-רבעי הלכה; או הלכה או היפך ההלכה.

כ. וכאשר יתקנו זאת — יזכר ויכתב הדבר בתור פעולה חשובה שעל ידה יתוסף חיזוק ב"עם לבדד ישכון", ודוקא על ידה יהי' בנין האחדות בין כל חלקי עם ישראל,

— אפילו עם אלו שאומרים להם, שכיון שהם התעסקו בלימוד אחר, לא בלימוד ההלכה, עליהם להניח את עריכת ה"גיוור כהלכה" לאלו שהקדישו ומסרו נפשם על לימוד ההלכה, ובזה היא חיותם בחיי היום — יום

לאחרי שיתבטלו הטענות שאין בהם ממש, שכאילו עי"ז פוגעים בכבודו של מיישהו, או שזה נקרא ענין של כפי' וכו', ויווכחו שאין זה אלא אמיתית הענינים — שבנ"י הם "עם לבדד ישכון", ולכן צריכים לעמוד בתוקף וגאון, ובדרכי נועם ובדרכי שלום, שלא תהי' פירצה ח"ו ב"המבדיל בין ישראל לעמים".

"ובגויים" — הנה גם אותם ברא הקב"ה, כשם שברא את בני"י, אבל יש חילוק באופן בריאתם — שיהודי נשאר לעולם יהודי, ואף אחד אינו יכול לשנות זאת, כיון שכך אמר הקב"ה, בורא האדם, אבל גויים

(69) הל' גירושין ספ"ב. א. ובכ"מ.
 (70) ראה של"ה כה, א. לקו"ת תוריע כג, (71) פרש"י תבוא כו, טז.

— יש להם אפשרות להתגייר כהוראת הקב"ה ב"דבר הוי' זו הלכה", שאז נעשית "תורה אחת" לכולנו⁷², כולל גם "לגר הגר בתוכם"⁷³.

ויהי"ר שייעשה הדבר בהקדם, ואז יראו בגלוי שבנ"י הם "עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב", ובאופן ד"מי מנה עפר יעקב", שכל בנ"י הם כמו "עפר הארץ", שבכל מקום שנמצא הרי זה מציאות אחת עם חלק העפר שהי' במשכן, "עפר המשכן"⁷⁴, בקודש הקדשים, שמעולם לא זזה השכינה" משם⁷⁵.

ועד שיומשך בגלוי הענין שישראל עושין תשובה ו"מיד הן נגאלין"⁷⁶, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

* * *

כא. נוסף על המדובר לעיל אודות ענינים שהזמן גרמא שישנם ב"ב-י"ג תמוז בכל השנים, מצד כללות ענין המאסר והגאולה — שאודותיו כותב בעל המאסר והגאולה במכתבו להתועדות הראשונה של י"ב-י"ג תמוז⁵: "לא אותי בלבד גאל הקב"ה ב"ב תמוז כי אם וכו' וגם את אשר בשם ישראל יכונה", וממשיך: "ראוי הוא (יום זה בכל שנה ושנה) לקובעו ליום התועדות והתעוררות לחיזוק התורה והיהדות כו'" — ישנו גם ענין מיוחד שהזמן גרמא בכל שנה ושנה לפי ענינה.

וכפי שמוסיף במכתבו אודות קביעתו ליום התועדות והתעוררות לחיזוק התורה והיהדות, שענין זה צריך להיות "בכל אתר ואתר לפי ענינו" — שמזה מובן שכמו בנוגע למקום, כן הוא גם בנוגע לזמן, שצ"ל בכל שנה ושנה לפי ענינה.

והטעם שאינו צריך לפרש "בכל שנה ושנה לפי ענינה", לפי שענין זה נכלל כבר במ"ש "בכל אתר ואתר לפי ענינו" — כי, מצד השינוי משנה לשנה, משתנה גם ענינו של האתר, כך, שבשנה זו נעשה ענין זה ענינו של האתר, אע"פ שבשנה שעברה או לפני שנתיים הי' ענינו של האתר באופן אחר.

כב. ובהקדמה — שאע"פ שיכולים להיות ריבוי ענינים, מצד ריבוי המקומות (אף שאין הכרח שענינו של כל אתר יהי' באופן אחר, אלא יכול להיות ששתי מקומות יהי' להם אותו ענין), ובפרט כשמצרפים אליהם

(72) תניא רפמ"ד. ספמ"ו.

(75) ראה שמו"ר פ"ב, ב. תנחומא באבער

(73) בא יב, מט.

שמות י"ד. וש"נ.

(76) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(74) ראה נשא ה, יז.

ריבוי השנים — הרי בהכרח שכל ענין ישתקף בענינים שאירעו בימי המאסר, ובמילא הרי זה קשור עם הגאולה, שהיא גאולה מן המאסר,

— וכתורת הבעש"ט⁷⁷ על הפסוק⁷⁸ "ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע", שמהצרה עצמה נעשית התשועה, שמזה מובן שבענין הצרה צ"ל כבר זריעת הענינים שבהם "יושע",

וענין זה קשור עם המבואר⁷⁹ בפירוש הדבר, שכאשר משנים את סדר צירופי האותיות, נעשה מ"צרה" — "רצה" (שהם אותם האותיות בצירוף שונה), שהו"ע רצון חדש, ובנדוד, שענין המאסר הי' (לא בגלל שכך עלה ברצונו של גוי, ח"ו, אלא) מצד הרצון העליון, אך ע"י העבודה והתפלה וכו' נעשה רצון חדש (שנשתנה הצירוף מ"צרה" ל"רצה") — "אתהפכא חשוכא לנהורא"⁸⁰ (שזהו גם הצירוף ד"צהר"⁸¹, שהו"ע האור),

ובדוגמת דברי הגמרא במנחות⁸² בנוגע למתן שכר בעוה"ז: "אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר" (לקיים מצוה הכי נעלית) — "אותן מצעות" דייקא, כיון ששלימות התשובה היא באופן שדוקא מ"חשוכא" ו"מרירו" עושים "נהורא" ו"מיתקא", שה"זדונות" עצמם יהפכו ל"זכיות"⁸³ —

ולכן, בפרטי המאסר, פרטי ה"צרה", צריכים להשתקף הענינים שנעשו אח"כ באופן של "נהורא" — "צהר".

וכשרוצים לדעת מה אירע במאסר — ישנם הרשימות שכתב בעל המאסר בעצמו, וצוה אח"כ לפרסם אותם. וענין זה גופא מהוה הוכחה שיש בזה הוראה, והיינו, שבבוא היום שבו היתה הגאולה, שלכן "ראוי לקובעו ליום התועדות והתעוררות לחיזוק התורה והיהדות בכל אתר ואתר לפי ענינו" (שכולל גם כל שנה ושנה לפי ענינה), יש למצוא בזה הוראה שיש בה כדי לעורר ולעודד בנוגע לענין של תומ"צ.

כג. ובכן:

בנוגע לשנה זו במיוחד — הנה בהמשך להמדובר לאחרונה אודות חמשת המבצעים: תורה, תפילין, מזוזה, צדקה ובית מלא ספרים (שזהו ענין הקשור גם עם הצד השוה שבכל השנים — "התעוררות לחיזוק

(77) ראה כש"ט בהוספות ס"ט ואילך.

(80) ראה זח"א ד, א. תניא ספ"י.

וש"נ.

(81) נח ו, טז ובפרש"י.

(78) ירמ' ל, ז.

(82) מד, א.

(79) ראה סה"ש תרצ"ז ע' 197 [212].

(83) יומא פו, ב.

וראה גם לעיל ע' [ט"ו סיון בחלתה].